

AdviesNota

Gemeente Brummen

AAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS		OPENBAAR
		Datum : 24-1-2018
Procesafdeling	: Beleid en Regie	Casnr. : BWZ18.0032BWZ18.0032
Adviseur	: K. Verspui KV/2 06	Doc.nr. : BW18.0056
Medeadviseur(s)	: GeenH.J. van de Vliert, A. Schulp, P.B. Zwiers	
Portefeuillehouder(s)	: A.J. van Hedel	
Portefeuille(s)	: Regio Stedendriehoek	
Burgerparticipatie	: Niet van toepassing	
Onderwerp	: Reactie gemeente Brummen op totstandkoming Agenda Cleantech Regio	
VOORSTEL/ADVIES		
Besluiten om:		
1. Kennis te nemen van het proces van verdere totstandkoming van de Agenda Cleantech Regio.		
2. Als input op de agenda meegeven dat de opgaven in en rondom Eerbeek urgent zijn, een regionaal belang hebben en schaalvergroting behoeven: een energieneutraal dorp, een vitale papierindustrie met als sleutelproject een duurzaam logistiek centrum.		
COLLEGEBSLUIT		
Datum	Besluit	Vervolgprocedure
30/01/2018	Conform besloten	Raad: t.k.n.
	M. Klos gemeentesecretaris	OR:

Inleiding

In de Cleantech Regio wordt gewerkt aan een gezamenlijke gebiedsagenda van de Regio Stedendriehoek, de Strategische Board en de provincies Gelderland en Overijssel. Hiermee gaat de Cleantech Regio haar doelen en ambities voor de komende jaren invullen. Niet alles opnieuw bedenken, maar verder ontwikkelen met als ingrediënten:

- De Agenda Stedendriehoek
- De Cleantech Agenda
- De Omgevingsagenda
- Resultaten uit onderzoek Kracht van Oost
- Kansen uit het nieuwe Regeerakkoord

Het idee achter de totstandkoming van de Agenda Cleantech Regio is dat alle bovenstaande ontwikkelingen en relevante onderdelen uit de genoemde bestaande documenten worden verwerkt in een gezamenlijke gebieds- en investeringsagenda.

Breed Beraad van 8 december 2017

Een belangrijk moment in dit proces was het Breed Beraad van 8 december 2017. Het Breed Beraad is in de regio een bijeenkomst van bestuurders uit het Dagelijks Bestuur van de Regio Stedendriehoek, de Strategische Board, gedeputeerden uit Gelderland en Overijssel en tafelvoorzitters. In deze bijeenkomst zijn die stakeholders uitgenodigd om mee te helpen richting te bepalen; wat zijn ambities en doelen die we op dit moment (en in de toekomst) als regio met elkaar nastreven? Deze doelen bepalen de afweging die we met elkaar moeten maken over onze inzet en dus in welke projecten, ideeën en programma's we met elkaar gaan investeren. Zie ook de Presentatie Breed Beraad 12 december 2017.

Met behulp van gerichte vragen en gelegenheid tot feedback is uit de sessie een aantal voorlopige conclusies getrokken. Het verslag van de vragen via de stemkastjes is als bijlage bijgevoegd (Verslag Breed Beraad van 12 december 2017). Daarnaast is in de themasessies een verdiepingsslag gemaakt. Deze resultaten worden na verwerking gebruikt in het verder koers bepalen op themaniveau. Het resultaat hiervan wordt de Agenda Cleantech Regio. De Strategische Board en de Regio Stedendriehoek zoeken voor de uitvoering/realisatie hiervan partners die deze Agenda zien als hulpmiddel in het realiseren van ook hun eigen ambities.

De agenda die wordt ontwikkeld wordt nu geformuleerd op de volgende thema's: Human Capital (onderwijs en arbeidsmarkt), Economie en innovatie, Energie en duurzaamheid, Bereikbaarheid en vervoer, Leefomgeving en wonen. Dit is een voortzetting en stroomlijning van de aandachtsgebieden uit de verschillende voorgaande regionale agenda's die nu worden samengevoegd.

Argumenten

2.1 *De Agenda Cleantech Regio sluit aan op de prioriteiten van gemeente Brummen.*

Het meest opvallend en richtinggevend is dat in het Breed Beraad van 12 december 2017 gekozen is voor focus op energie en circulaire economie; deze worden gezien als verbindend voor de thema's innovatie, mobiliteit, human capital en leefomgeving.

Andere conclusies in grote lijnen zijn:

- de huidige thema's en doelen worden grotendeels ondersteund en worden ook als 'compleet' gezien
- de agenda heeft nu onvoldoende focus en er moet meer worden geprioriteerd. Hierbij scoren Economie & Innovatie en Energie het hoogst en Leefomgeving het laagst
- doelstellingen waarop langdurig weinig inzet is, moeten worden geschrapt
- extra inzetten op sectoren met onderscheidend vermogen en innovatiekracht
- samenwerking met partners buiten de regio
- inwoners meer betrekken
- het definiëren van iconische projecten als cleantech vliegwiel.

Uit een eerste analyse van de regionale positionering in vergelijking met de prioriteiten in onze gemeente blijkt dat de bestuurlijke doelen van Brummen gediend zijn door samenwerking in en met de Cleantech Regio. Met name in het gebied van en rondom Eerbeek komen de regionale ambities overeen met onze gemeentelijke doelstellingen: prettige leefomgeving, ruimte voor wonen, concurrerende industrie, vitale dorpskern, duurzame mobiliteit, schone energievoorziening, circulaire economie.

2.2 *Aansluiting bij de Agenda Cleantech Regio helpt Brummen om de juiste partnerschappen te vormen.*

De Agenda Cleantech Regio is van de Cleantech Regio. Deze is geworteld in de ambities en initiatieven van ondernemers, overheden, onderwijs- en kennisinstellingen. De initiatiefnemers voor het opstellen van de Agenda Cleantech Regio zijn de Strategische Board en de Regio Stedendriehoek. Zij zoeken hierbij supporters en ondersteuners die op onderdelen aansluiten bij (onderdelen van) de Agenda Cleantech Regio en zo ook hun eigen ambities en doelen realiseren.

Een voorbeeld hiervan is het onderwerp energie. Beide provincies kunnen op onderdelen – bij voorbeeld Trias Thermica – aansluiten om hun eigen doelen in het kader van het Gelders Energie Akkoord of Nieuwe Energie Overijssel te helpen realiseren. Ook voor het Rijk, Europa, etc. geldt dat de Agenda Cleantech Regio een vehikel kan zijn om hun plannen en ambities te helpen realiseren.

2.3 *Het gebied van en rondom Eerbeek staat voor onze gemeente voorop*

Richting regio geldt dat de opgaven in en rondom Eerbeek een urgent karakter hebben, een regionaal belang vertegenwoordigen en schaalvergroting behoeven. Daarmee voldoet de maatschappelijke opgave in Eerbeek aan de criteria voor een plaats in de gedeelde regionale lijst met ambities.

Met de papierindustrie en de provincie zijn afspraken gemaakt over de milieueffecten. Deze afspraken kunnen een nieuwe balans in het dorp brengen, waarbij de papierindustrie, het centrumgebied en de woongebieden ruimte krijgen om te ontwikkelen.

In het concept-bestemmingsplan is ook een ruimtelijk-economische visie verwerkt, met een kernwinkelgebied en een regeling die een geleidelijke transitie van de zogeheten aanloopgebieden mogelijk maakt. Dit vormt de basis voor aangepaste afspraken en nieuwe ontwikkelingen in Eerbeek. De ambities voor Eerbeek zijn verwerkt in een programmavoorstel, met daarin centraal als doelen: competitieve papierindustrie en vitaal bedrijventerrein, een leefbaar dorp met vitaal centrum, energieneutraal Eerbeek; met als sleutelproject een duurzaam logistiek centrum.

Kanttekeningen

Op de eerste plaats geldt dat het programma Ruimte voor Eerbeek een eigen dynamiek heeft in het dorp en gedragen wordt door het tripartite proces van industrie, provincie en gemeente. Gelet op de omvang van de opgave is echter ondersteuning vanuit andere agenda's welkom, zoals Eerbeek 2030 (provincie) en de Agenda Cleantech Regio, mits op een wijze die het lopende tripartite proces niet doorkruist.

Burgerparticipatie

Niet van toepassing.

Advies adviesorganen

Niet van toepassing.

Communicatie

Communicatie wordt door c.q. vanuit de Cleantech Regio opgepakt.

Financiële toelichting

Niet van toepassing.

Juridische grondslag

Wet gemeenschappelijke regelingen.

Inkoop en aanbesteding

Niet van toepassing.

Uitvoering

In januari worden de achterbannen van regionale geledingen geconsulteerd: overheden, bedrijfsleven en de sector van kennisinstellingen. De bevindingen daarvan worden begin februari besproken in een gezamenlijk overleg met Board en DB (Smal Beraad).

In de tussentijd hebben de gemeenten, onderwijs en ondernemers gelegenheid om de plannen intern te bespreken. Op (waarschijnlijk) 19 februari vindt opnieuw een Breed Beraad plaats waarin de concept Agenda Cleantech Regio wordt gepresenteerd. Ook zijn de raden tijdens een gezamenlijke bijeenkomst op 24 januari geïnformeerd.

Na maart zullen alle betrokken partijen (ondernemers, onderwijs, gemeenten, provincies e.a.) besluiten over concrete bijdragen aan de realisatie van de agenda. Dit is een lopend proces want ook de agenda blijft in ontwikkeling. Voor gemeenten geldt dat waar mogelijk besluiten vorm kunnen krijgen in voorjaarsnota, maar eerder in de begroting 2019.

Stukken ter vaststelling

Geen.

Bijlage(n) ter informatie

1. Voorstel voor behandeling van proces totstandkoming Agenda Cleantech Regio, 18.000656
2. Procesinformatie totstandkoming Agenda Cleantech Regio, 18.000657
3. Presentatie Breed Beraad 12 december 2017, 18.000677
4. Verslag Breed Beraad 12 december 2017, 18.000678

Voorstel

Aan:	ST
Datum:	21 december 2017
Agendapunt:	
Onderwerp:	Agenda Cleantech Regio
Portefeuillehouder:	Annelies de Jonge en Ronald van Wetering
Opsteller:	Janneke Panneman
Telefoonnummer:	06 - 53378953
Bijlagen:	Presentatie Breed Beraad 8 december 2017; Verslag Petra Boom Breed Beraad; Schema verbindende thema's Agenda Cleantech Regio; Schema Procesgang; Planning Agenda Cleantech Regio t/m juni 2018.

Voorstel / vragen

- **Welke lokale projecten en initiatieven moeten een plek krijgen in de Agenda Cleantech Regio? Hanteer hierbij de volgende afwegingscriteria:**
  - de opgaven om gerealiseerd te kunnen worden hebben een schaalvergroting nodig
  - de opgaven hebben een versnelling nodig en hebben een grote urgentie
  - het betreffen regionale opgaven (dus met een impact die 'gemeenteoverstijgend' is).
- **Consulteer zowel de ambtelijke organisatie als het college.**
- **Lever deze input uiterlijk 26 januari aan bij Manon Boerkamp / Janneke Panneman.**

Naar de Agenda Cleantech Regio

Het idee achter het opstarten van het proces voor de gebiedsagenda is dat we alle bovenstaande ontwikkelingen en relevante onderdelen uit de genoemde bestaande agenda's verwerken in een gezamenlijke gebieds- en investeringsagenda. Deze agenda noemen we de **Agenda Cleantech Regio**. Van wie is de agenda en wat is de agenda? Om dit voor iedereen helder te hebben is een kernboodschap geformuleerd:

Kernboodschap

De Agenda Cleantech Regio is van de Cleantech Regio. Deze is geworteld in de ambities en initiatieven van ondernemers, overheden, onderwijs- en kennisinstellingen. De initiatiefnemers voor het opstellen van de Agenda Cleantech Regio zijn de Board en de Wgr. Board en Wgr zoeken hierbij supporters/ondersteuners die op onderdelen aansluiting zoeken bij (delen van) de Agenda Cleantech Regio. Hierdoor kunnen zij ook de Agenda Cleantech Regio (of onderdelen hiervan) gebruiken om (delen van) hun eigen ambities en doelen te realiseren. Als voorbeeld hiervan kunnen we het onderwerp energie noemen. Beide provincies kunnen op onderdelen aansluiten om hun eigen doelen in het kader van het Gelders Energie Akkoord of Nieuwe Energie Overijssel te helpen realiseren. Ook voor het Rijk, Europa, etc. geldt dat de Agenda Cleantech Regio ook voor hen een vehikel kan zijn om plannen en ambities op Rijks of Europees niveau te helpen realiseren.

Met het proces 'gebiedsagenda' gaat de Cleantech Regio haar doelen en ambities voor de komende jaren invullen. Niet alles opnieuw bedenken, maar verder ontwikkelen met als ingrediënten:

- De Agenda Stedendriehoek
- De Cleantech Agenda
- De Omgevingsagenda
- Resultaten uit onderzoek Kracht van Oost
- Kansen uit het nieuwe Regeerakkoord

Het resultaat hiervan wordt de Agenda Cleantech Regio. De Strategische Board en de Wgr regio Stedendriehoek zoeken voor de uitvoering/realisatie hiervan partners die deze Agenda zien als hulpmiddel in het realiseren van ook hun eigen ambities.

Inzet Board en DB

Het proces om in maart te komen tot een concept Agenda vraagt de nodige inspanningen van betrokkenen. Naast inhoudelijk werk vraagt het om veel overleg met onze relaties, interne afstemming (bij Board en Wgr) en afstemming met de achterbannen. Voor de Board- en DB-leden betekent dit snel schakelen en handelen en znodig anderen in stelling brengen. Een belangrijke rol voor de Board- en DB-leden is dus het ambassadeurschap van de Agenda. Ook communicatie speelt een belangrijke rol in dit proces, zie verderop.

Breed Beraad van 8 december jl.

Een cruciaal moment in dit proces was het Breed Beraad van 8 december jl. In deze bijeenkomst zijn de stakeholders uitgenodigd om mee te helpen richting te bepalen; wat zijn ambities en doelen die we op dit moment (en in de toekomst) met elkaar nastreven? Deze doelen bepalen de afweging die we met elkaar moeten maken over onze inzet voor de regio en dus in welke projecten, ideeën en programma's we met elkaar gaan investeren. Zie ook de Presentatie Breed Beraad 12 december 2017.

Conclusies

Met behulp van gerichte vragen en gelegenheid tot feedback is uit de sessie een aantal conclusies getrokken. Het verslag van de vragen via de stemkastjes is als bijlage bijgevoegd (Verslag Petra Boom Breed Beraad).

Het meest opvallend en richtinggevend is dat gekozen is voor focus op energie en circulaire economie; deze thema's worden gezien als verbindende thema's voor de thema's innovatie, mobiliteit, human capital en leefomgeving. Dit is schematisch weergegeven in de bijgevoegde bijlage.

Andere conclusies in grote lijnen zijn:

- de huidige thema's en doelen worden grotendeels ondersteund en worden ook als 'compleet' gezien
- de agenda heeft nu onvoldoende focus en er moet meer worden geprioriteerd. Hierbij scoren de thema's Economie&Innovatie en Energie het hoogst en Leefomgeving het laagst
- doelstellingen waarop langdurig weinig inzet is, moeten worden geschrapt
- extra inzetten op sectoren met onderscheidend vermogen en innovatiekracht
- samenwerking met partners buiten de regio
- inwoners meer betrekken
- het definiëren van iconische projecten als cleantech vliegwiel.

Daarnaast is in de themasessies een verdiepingsslag gemaakt. Deze resultaten worden na verwerking gebruikt in het verder koers bepalen op themaniveau.

Afwegingskader

Voor de volgende stap in het proces willen we verder koers en focus bepalen. De bovengenoemde conclusies helpen daarbij. Daarnaast is een aantal afwegingscriteria voor opname in de agenda geformuleerd, nl.:

- de opgaven om gerealiseerd te kunnen worden hebben een schaalvergroting nodig
- de opgaven hebben een versnelling nodig en hebben een grote urgentie
- het betreffen regionale opgaven (dus met een impact die 'gemeenteoverstijgend' is).

Projecten, ideeën en programma's van ondernemers, overheden, onderwijs/maatschappelijke instellingen en inwoners moeten dus in principe daaraan voldoen. Zie bijlage Schema procesgang agenda Cleantech Regio.

Vervolg proces

In januari worden de achterbannen van de O's geconsulteerd. De bevindingen daarvan worden begin februari besproken in een gezamenlijk overleg met Board en DB (Smal Beraad).

In de tussentijd hebben de gemeenten, onderwijs en ondernemers gelegenheid om de plannen intern te bespreken. Op (waarschijnlijk) 19 februari vindt opnieuw een Breed Beraad plaats waarin de concept Agenda Cleantech Regio wordt gepresenteerd.

Ook worden de raden tijdens een gezamenlijke bijeenkomst op 24 januari geïnformeerd.

Na maart zullen alle betrokken partijen (ondernemers, onderwijs, gemeenten, provincies e.a.) besluiten over concrete bijdragen aan de realisatie van de agenda. Dit is een lopend proces want ook de agenda blijft in ontwikkeling. Voor gemeenten geldt dat waar mogelijk besluiten vorm kunnen krijgen in voorjaarsnota, maar eerder in de begroting 2019.

Vragen aan het ST:

- **Welke lokale projecten en initiatieven moeten een plek krijgen in de agenda Cleantech Regio? Hanteer hierbij de volgende afwegingscriteria:**
    - de opgaven om gerealiseerd te kunnen worden hebben een schaalvergroting nodig
    - de opgaven hebben een versnelling nodig en hebben een grote urgentie
    - het betreffen regionale opgaven (dus met een impact die 'gemeente overstijgend' is).
  - **Consulteer zowel de ambtelijke organisatie als het college.**
  - **Lever deze input uiterlijk 26 januari aan bij Manon Boerkamp / Janneke Panneman.**
- Wanneer er behoefte is aan ondersteuning dan kan er contact worden opgenomen met Manon Boerkamp

Voorbeeld Deventer

In het college van Deventer het Breed Beraad voorbereid. Die bespreking heeft de volgende speerpunten voor Deventer opgeleverd:

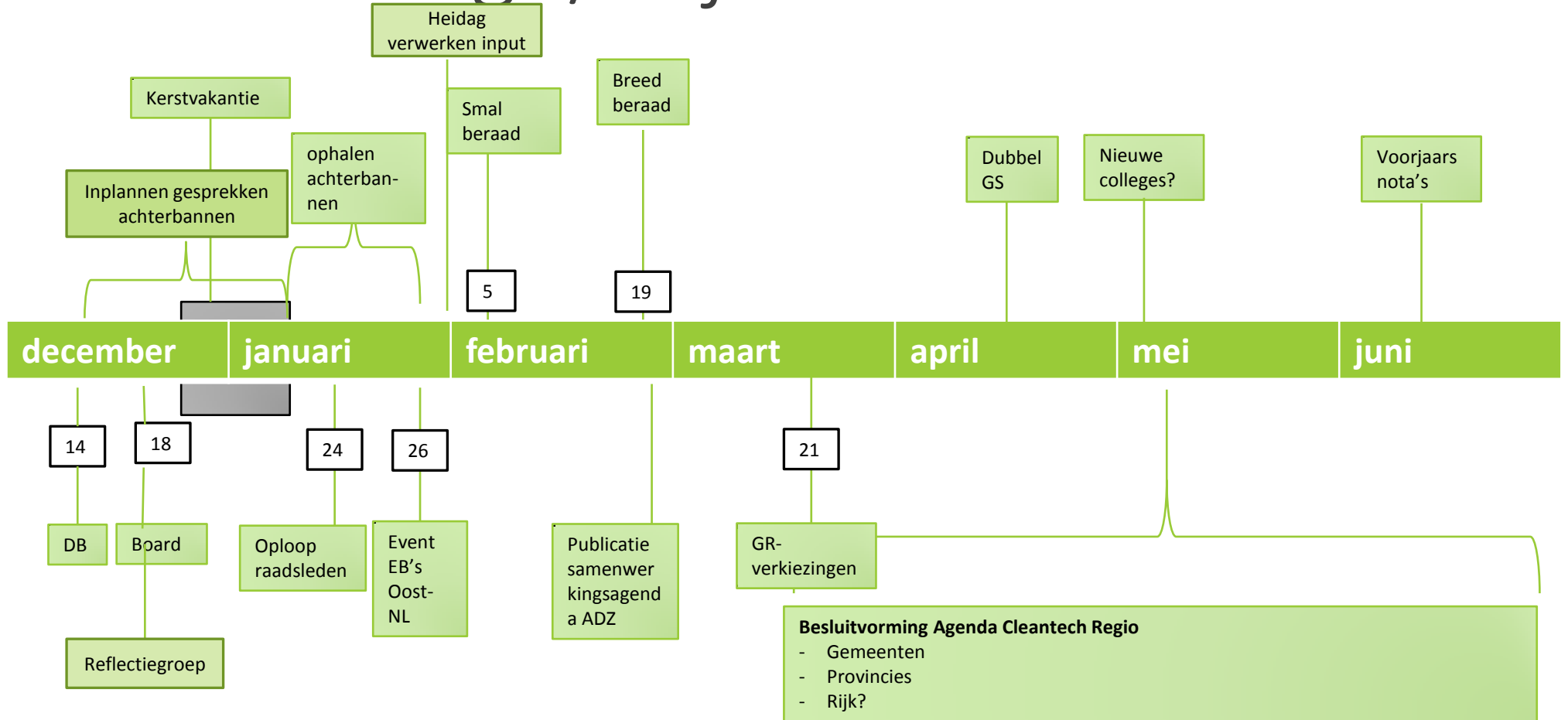
Speerpunten Deventer

- Duurzame ontwikkeling A1BP, Port of Deventer, DOIC
- Robuuste versterking regionale arbeidsmarkt
- Regionale energiestrategie
- Verduurzamen wijken: transform & corporatieproject
- Multimodale bereikbaarheid / schone en slimme mobiliteit
- Afvalrecycle cluster

Algemene basis:

Lobby – Marketingcommunicatie – Innovatie/verduurzamen
bedrijfsprocessen – Rode loper - Programmeren
wonen/werken – kennisdeling - Inkoopplatform

5. Planning t/m juni

Toelichting bij planning

Board en Wgr (18/12 – 14/12): Bespreken belangrijke uitkomsten Breed Beraad+ Vervolgvraag over effecten: Hoe dan wel/ Wat is jullie advies?

Raadplegen achterban 3 o's (van 6/1-26/1): Ophalen van initiatieven en projecten bij ondernemers, onderwijs en overheid.

Oploop raadsleden (24/1): 1^e presentatie voor raadsleden. Zelfde opzet als Breed Beraad, wel input Breed Beraad meenemen. Voldoende inzet richting raden?

Heidag verwerken input uit raadpleging (29/1 – 2/2): per thema met relevante stakeholders (kernteam Board, ST, reflectiegroep.

Smal Beraad (Wgr en Board) (5/2): Ter voorbereiding van het Breed Beraad (Preview). Gedeeld eigenaarschap op de agenda.

Breed beraad (19/2)

Dec 17/jan 18

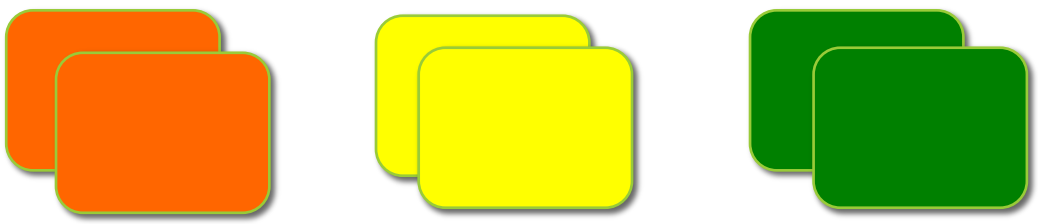
- Initiatieven van
- Ondernemers
  - Overheden
  - Onderwijs/Maatsch inst
  - Onze inwoners

Niet opgenomen

- Algemeen:
- Voldoende aandacht voor prioriteiten
- Energietransitie
  - Circulaire Economie;
- Verder nodig: schaal/versnelling/urgentie en regionale opgave

Feb 18

- Ordering in robuuste programma's
- Circulair
  - Energie
  - Mobiliteit
  - Human capital
  - Leefomgeving
  - Vestigingsklimaat

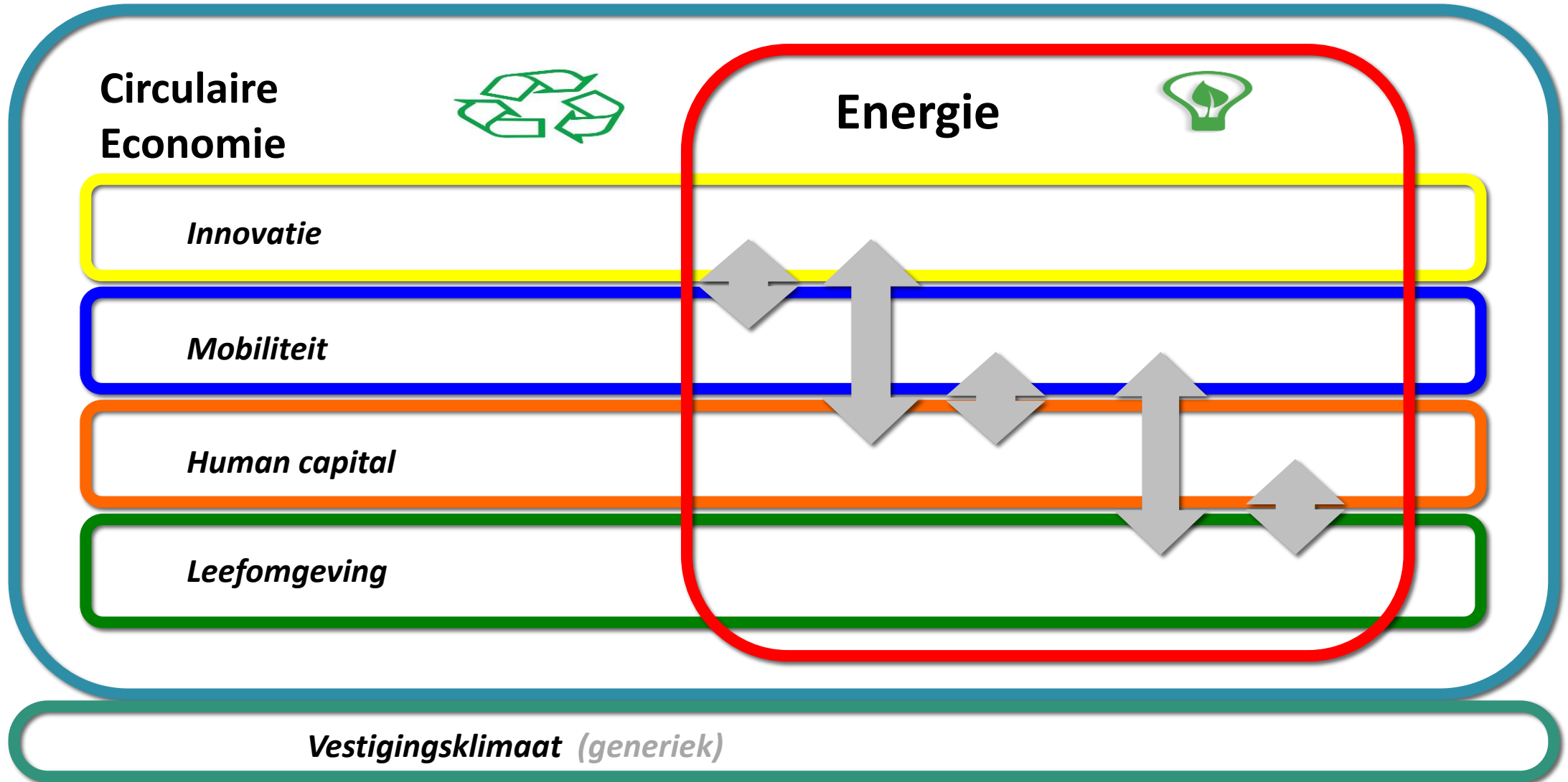
2^e/3^e kw 18

Afspraken over steun op Packages met supporters (gemeenten, provs, rijk, EU)

De Agenda Cleantech Regio

For sustainable prosperity

Samen naar een schone toekomst

SAMEN
NAAR EEN
SCHONE
TOEKOMST

Welkom!

Bij het tweede Breed Beraad van
de Cleantech Regio
8 december 2017

Agenda Cleantech Regio

Op weg naar een integrale, breed gedragen gebiedsagenda voor de Cleantech Regio

- 12.30 Inloop, walking lunch
- 13.00 Aftrap
- 13.15 *Denkend aan de Cleantech Regio, zie ik ...*
- 13.30 Interactieve presentatie en analyse van de huidige agenda's;
met tussentijdse interactieve peilingen
- 14.30 *Denkend aan de Cleantech Regio, zie ik ...*
- 14.45 - Pauze -
- 15.00 1^e Ronde groepsgesprekken
- 15.30 2^e Ronde groepsgesprekken
- 16.00 - Pauze -
- 16.15 Reflectie op voorlopige uitkomsten
- 16.30 Delen resultaten groepsgesprekken;
verhelderende vragen en richtinggevende peilingen
- 16.50 Hoe verder? Wat mag u verwachten?
- 17.00 - Einde, aansluitend borrel -

Breed Beraad 8 december 2017

Denkend aan de Cleantech Regio, zie ik ...

door René de Heer (wethouder te Zwolle)

en

Jan Jacob van Dijk (gedeputeerde Gelderland)

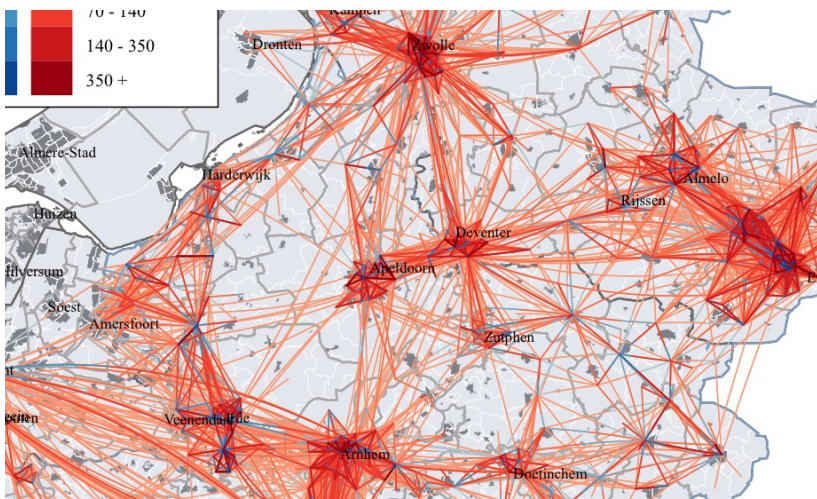
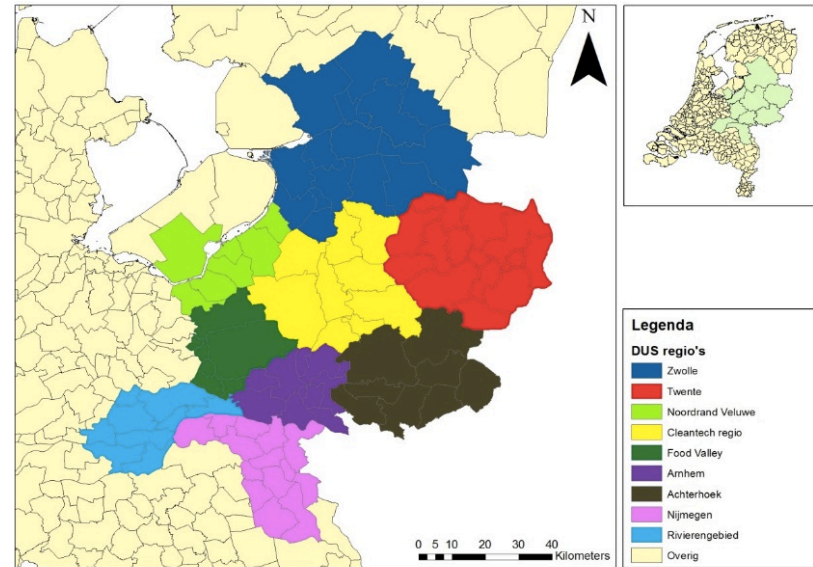
Analyse agenda's vanuit Kracht van Oost

door Carine Verheggen (secretaris WGR)

en

Rob Engbers (secretaris Strategische Board)

Agenda Cleantech Regio

Breed Beraad 8 december 2017

- Analyse huidige agenda's/portfolio
  - Agenda Stedendriehoek,
  - Cleantech Agenda,
  - Omgevingsagenda,
  - Werkplannen, projectenlijsten enz enz
  - NB Dit is onderhanden werk, nog geen uitvraag gedaan!
- Op basis hiervan doelenboom gemaakt/portfolio in beeld
  - Confrontatie vestigingsfactoren KvO op huidige agenda
  - Confrontatie SWOT KvO op huidige agenda
  - Confrontatie kansen samenwerking op bestaande relaties
- Dat roept de nodige vragen op...

Agenda Cleantech Regio

Breed Beraad 8 december 2017

Agenda Cleantech Regio

*Sustainable prosperity
Samen naar een schone toekomst*

Thema

Doel

2020

2030

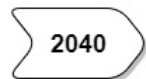
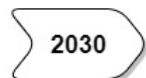
2040

Breed Beraad 8 december 2017

Agenda Cleantech Regio

Sustainable prosperity
Samen naar een schone toekomst

Breed Beraad 8 december 2017

Agenda Cleantech Regio

Sustainable prosperity
Samen naar een schone toekomst

Thema	Human Capital	Economie & Innovatie	Energie	Mobiliteit	Leefomgeving
Doel	Duurzaam gezonde arbeidsmarkt	Slimme maakindustrie en gesloten kringloop	100% fossielvrij energiegebruik	Slimme & schone mobiliteit, verkorten reistijd	Versterken kwaliteit & duurzaamheid leefomgeving
2020					
2030					
2040					

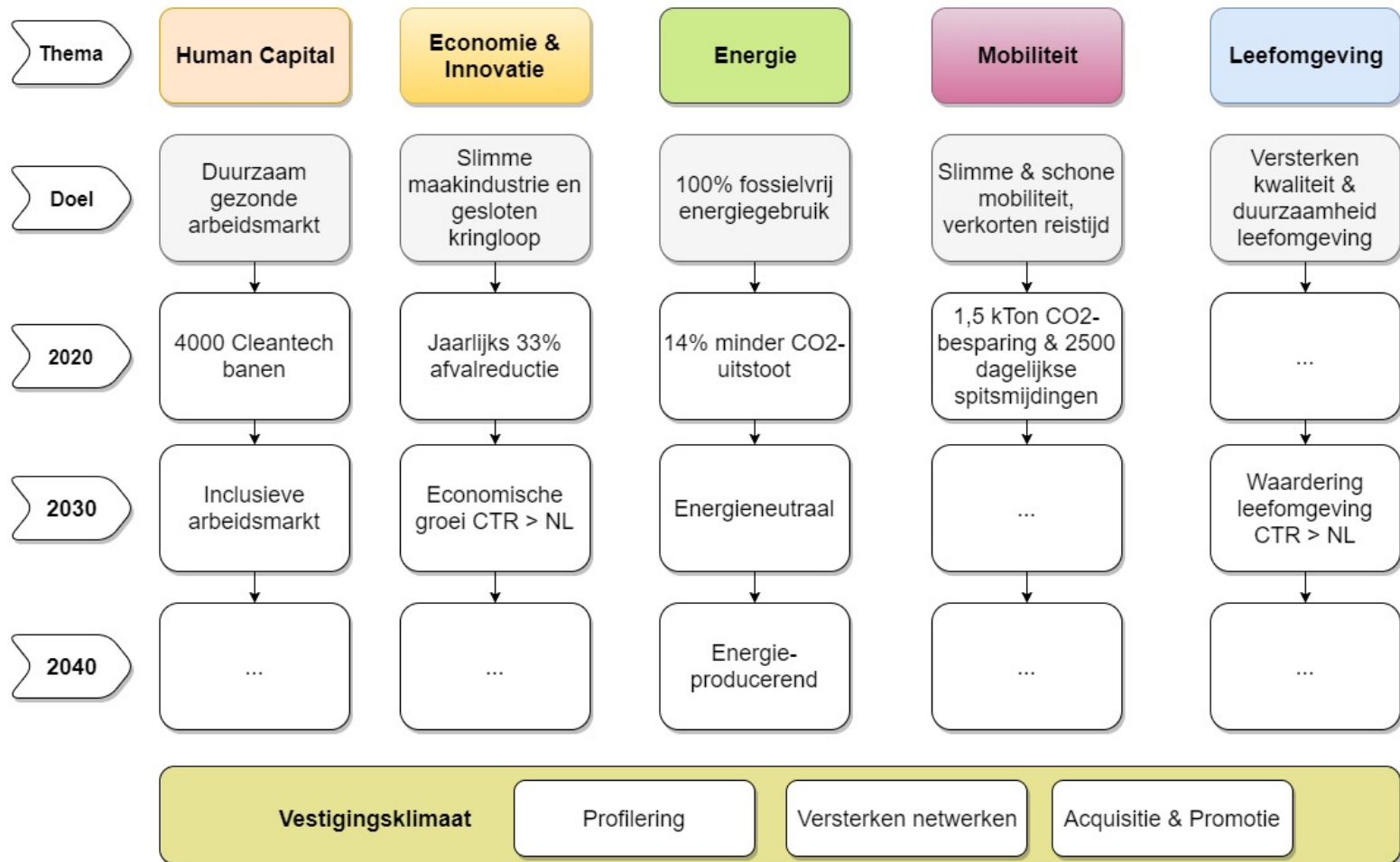

Breed Beraad 8 december 2017

Agenda Cleantech Regio

Sustainable prosperity
Samen naar een schone toekomst

Breed Beraad 8 december 2017

Agenda Cleantech Regio

Sustainable prosperity
Samen naar een schone toekomst

Thema

Human Capital

Economie & Innovatie

Energie

Mobiliteit

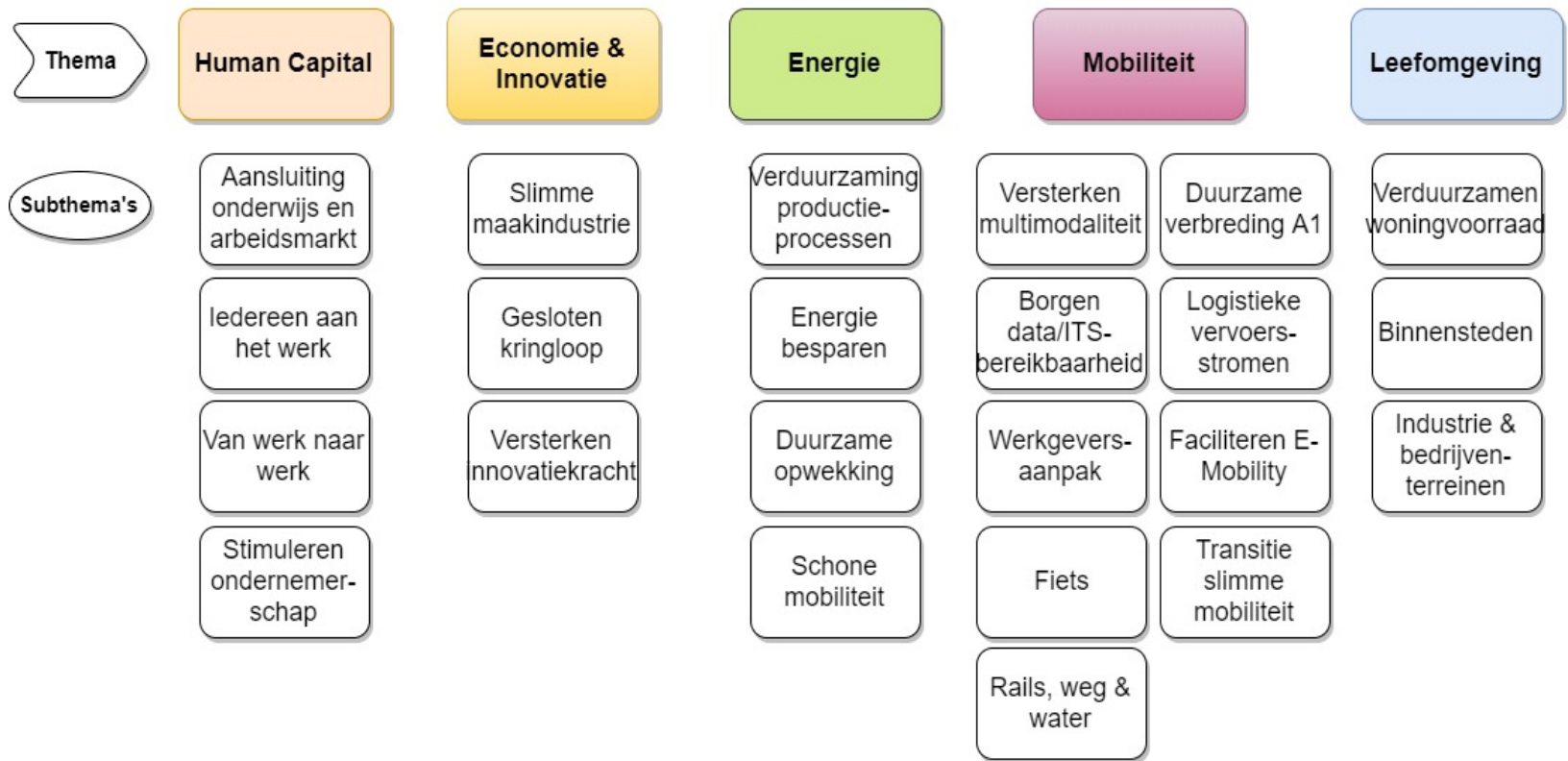
Leefomgeving

Subthema's

Agenda Cleantech Regio

**Sustainable prosperity
Samen naar een schone toekomst**

Agenda Cleantech Regio

Basisfactoren	OV	GLD
Arbeidsmarkt		
Lonen	Red	Red
Werkloosheid	Green	Green
Participatiegraad	Green	Green
Bereikbaarheid		
Toegang internet	Green	Green
Bereikbaarheid luchthavens	Red	Red
Congestie	Red	Red
Bereikbaarheid weg	Red	Red
Stedelijkheid		
Bevolkingsdichtheid	Red	Red
Bevolkingsomvang	Red	Red
Instituties		
Effectieve overheid	Green	Green
Inkomstenbelasting	Green	Green
Belastingen totaal	Green	Green
Amenities		
Cultuur en restaurants	Green	Green
Recreatie	Green	Green
Natuur	Green	Green
Omgevingskwaliteit	Green	Green
Woningmarkt		
Kwaliteit huizen	Green	Red
Woonomgeving	Green	Green
Betaalbaarheid huizen	Red	Red
Kosten levensonderhoud	Green	Green

Topfactoren	OV	GLD
Kenniseconomie		
Kwaliteit universiteit	Red	Green
Publieke R&D	Red	Green
Patenten	Red	Red
Private R&D	Red	Red
Arbeidsmarkt		
Opleidingsniveau	Red	Red
Stedelijkheid		
Marktpotentiaal	Red	Red
Instituties		
Opleiding - kwantiteit	Red	Green
Opleiding - kwaliteit	Green	Green

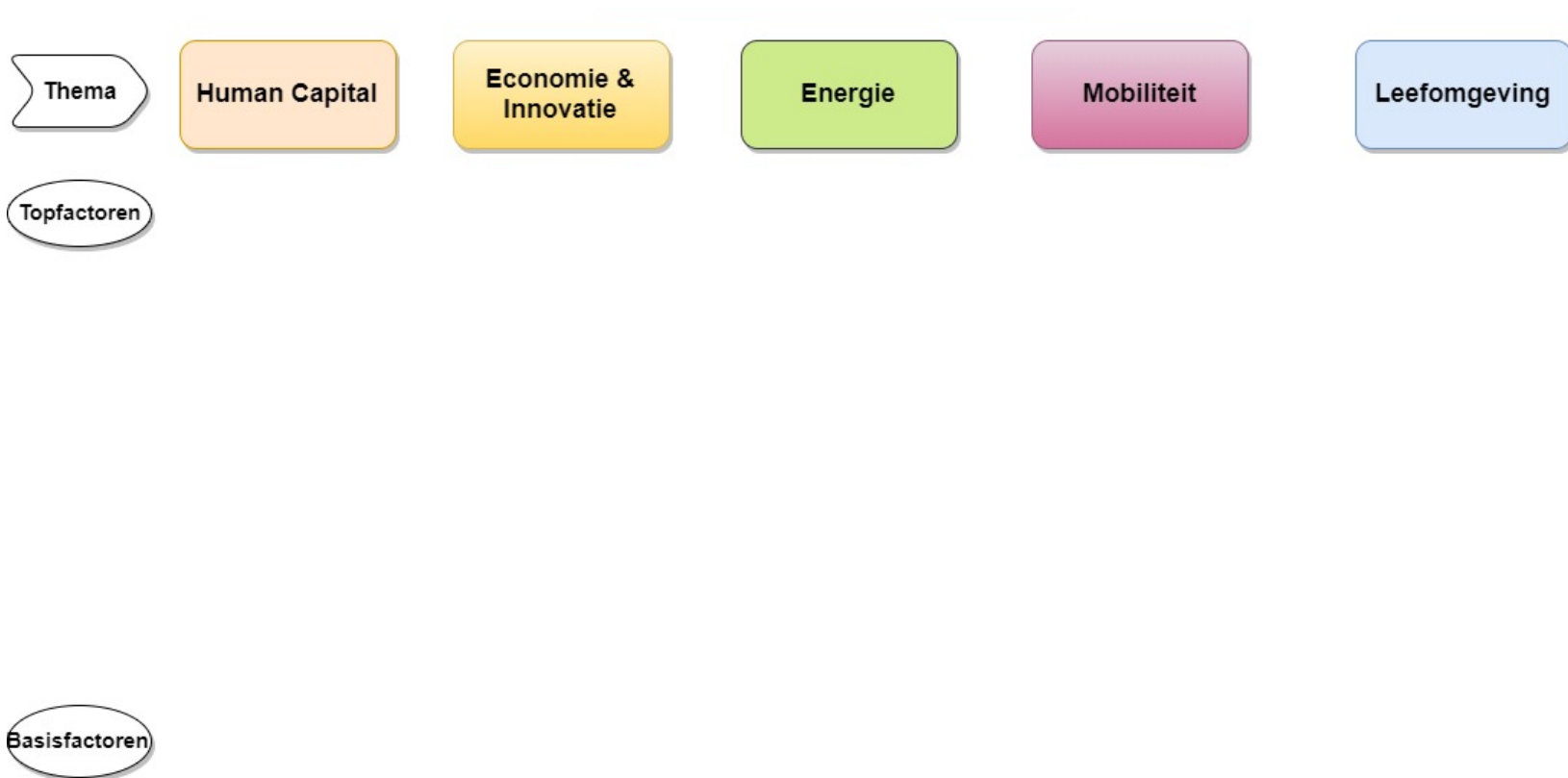
Onder gemiddelde concurrenten

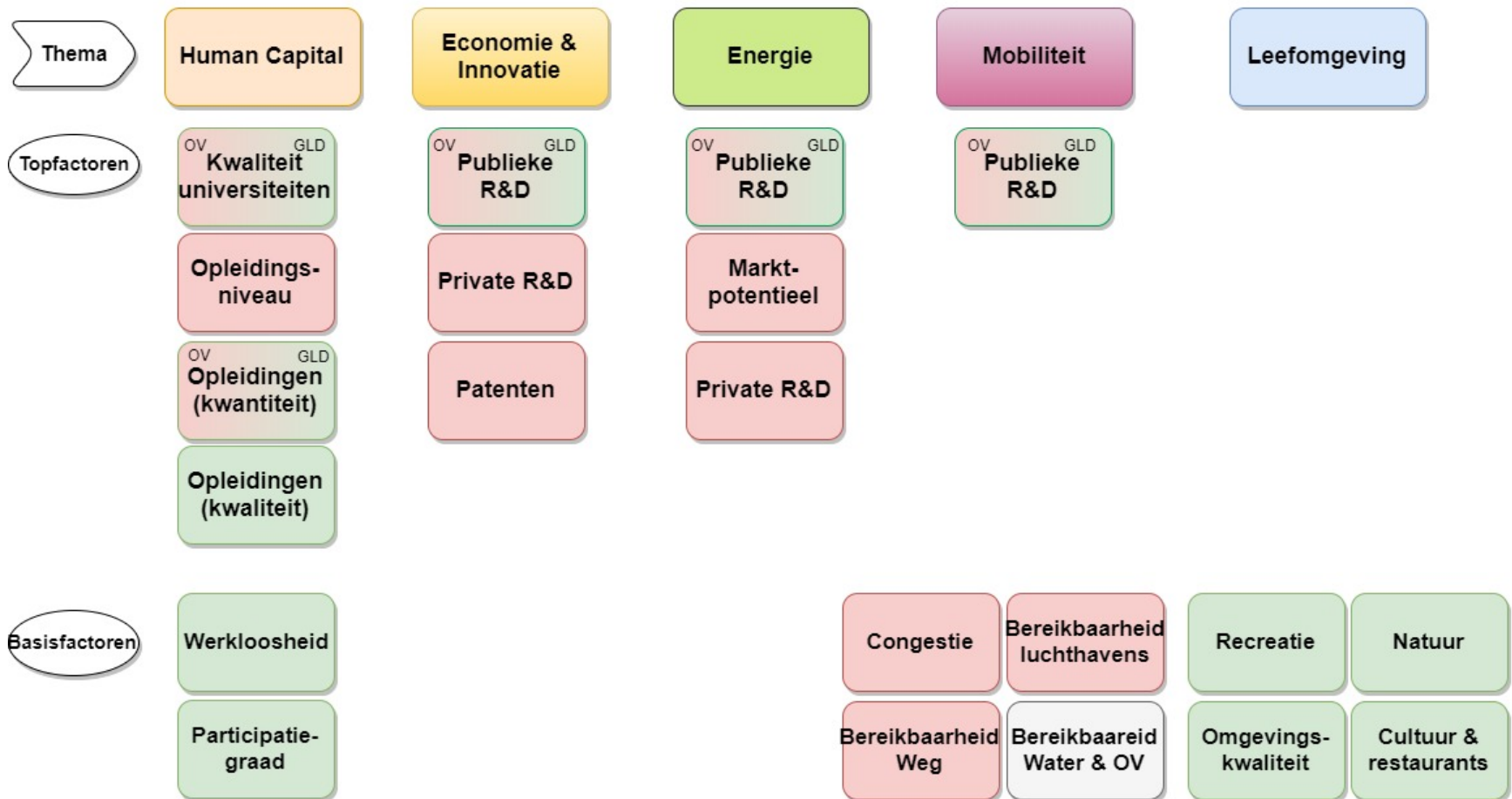
Boven gemiddelde concurrenten

Concurrenten: Noord-Brabant, Utrecht, Weser-Ems, Münster, Düsseldorf, Tübingen, Vlaams-Brabant, Parijs

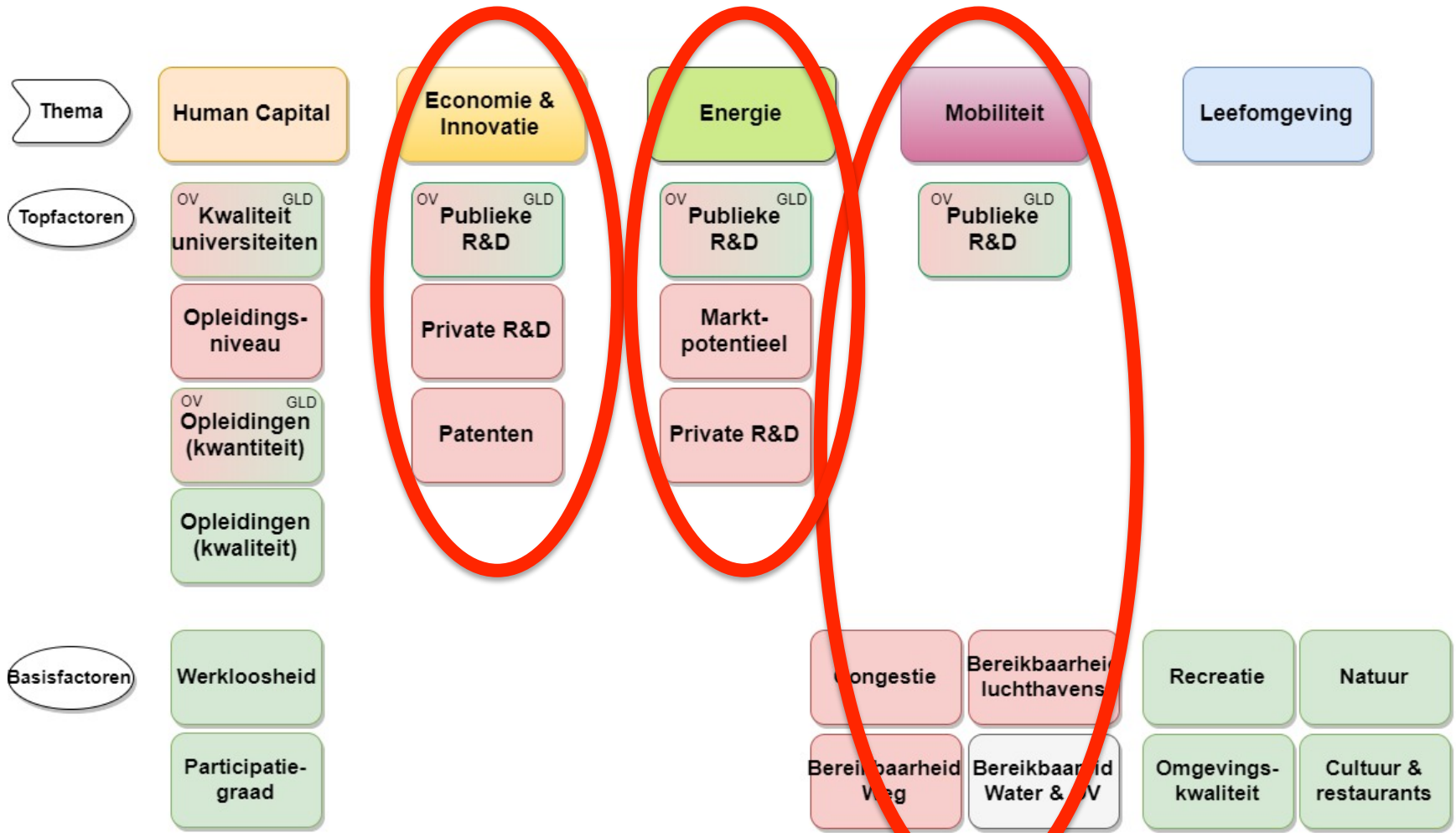
Agenda Cleantech Regio

Agenda Cleantech Regio

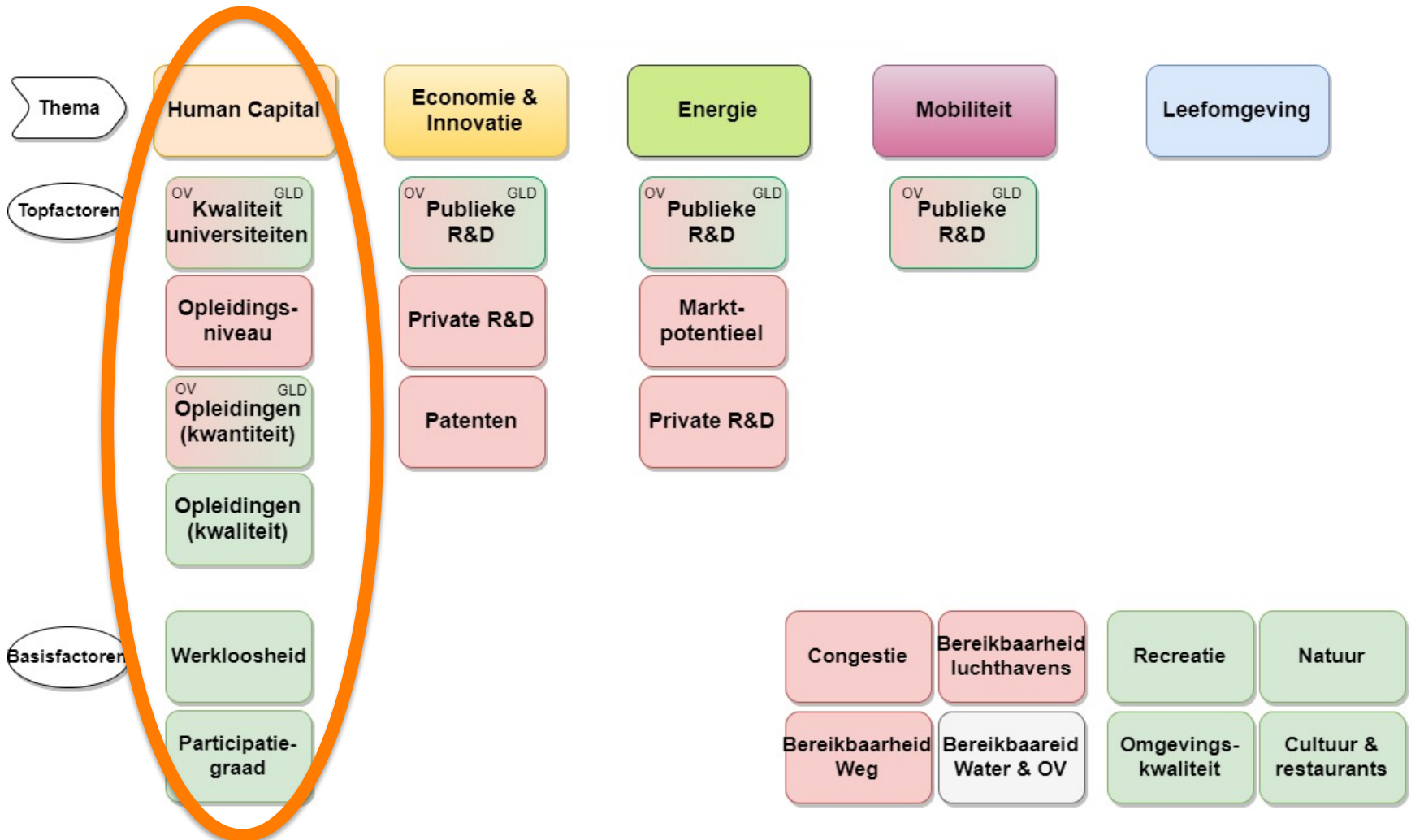

Agenda Cleantech Regio

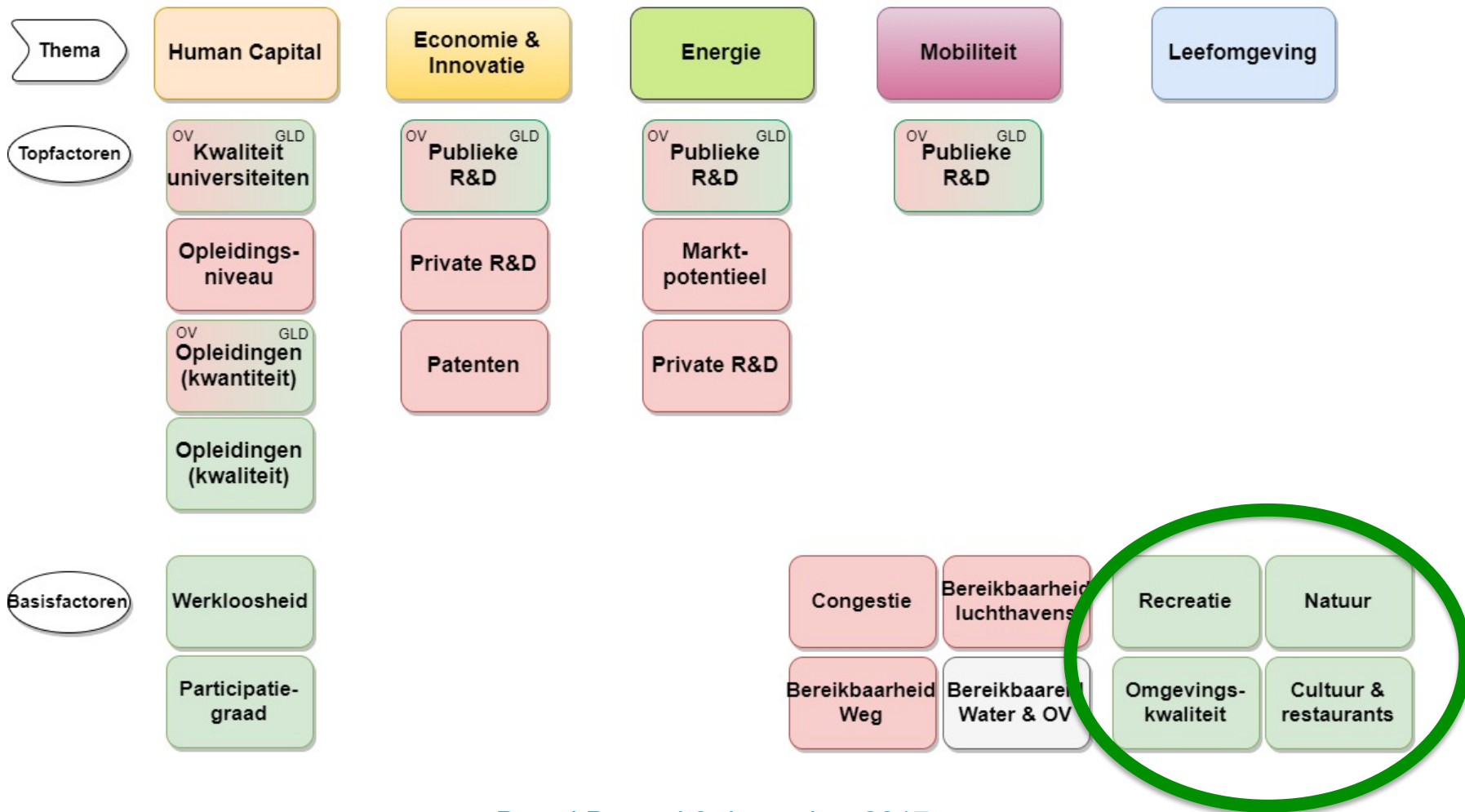

Agenda Cleantech Regio

Breed Beraad 8 december 2017

Agenda Cleantech Regio

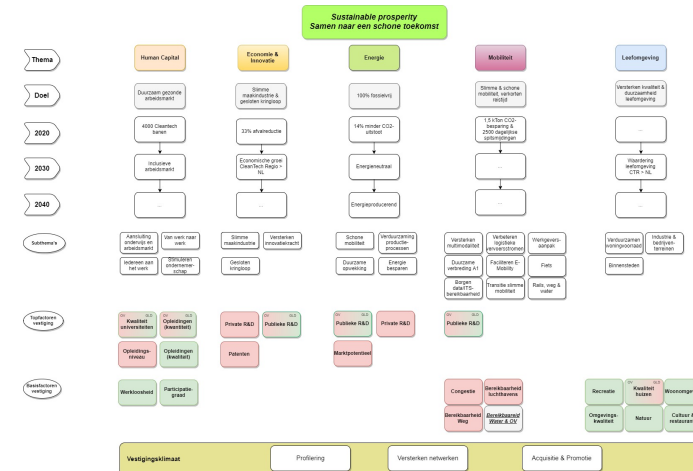
Breed Beraad 8 december 2017

- Blijven we werken aan de volle breedte?
- Of gaan we focus aanbrengen?
- Thema's laten vallen?
- Of meer met scherp schieten?
- Wat is/wordt dan leidend?

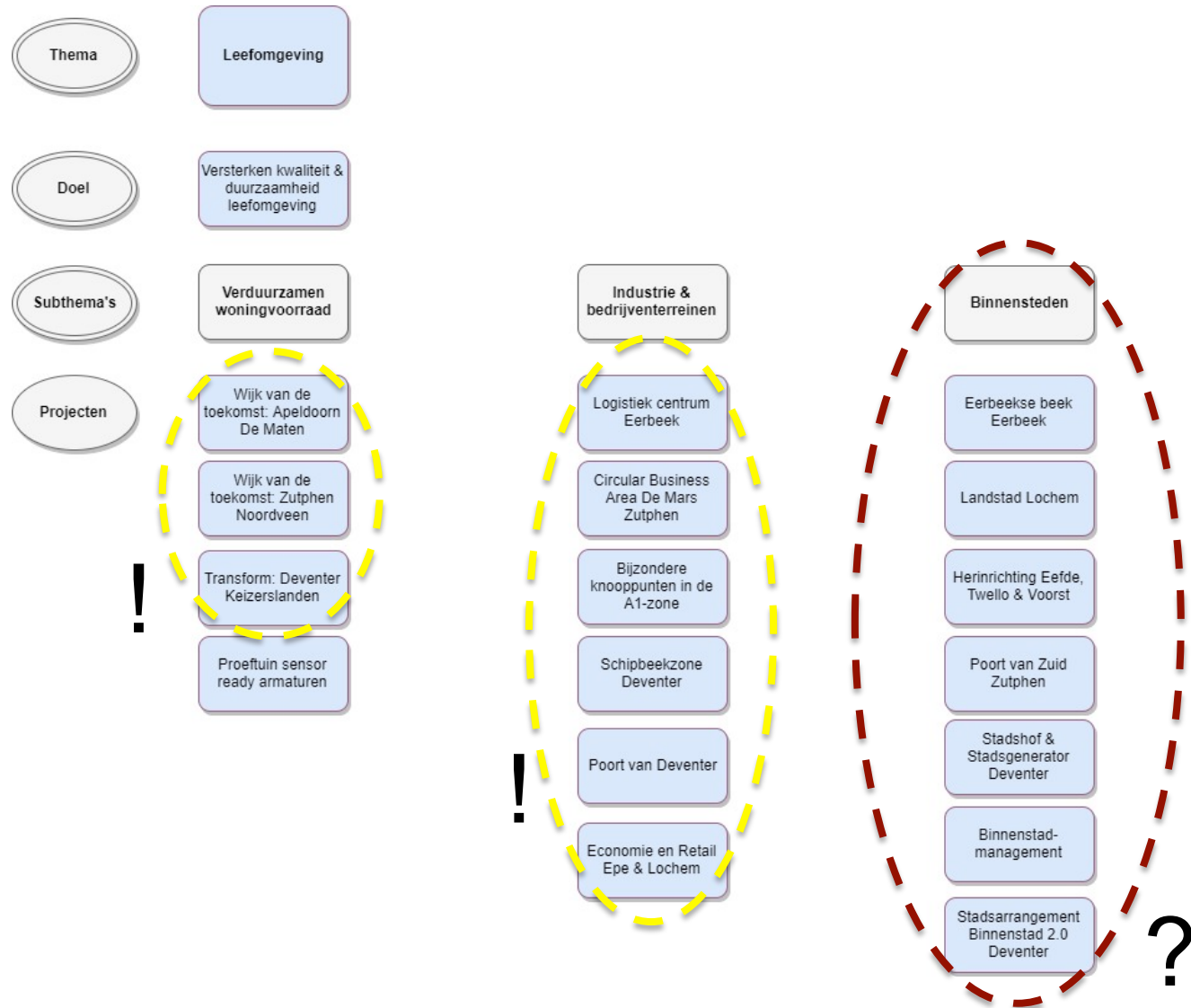
1^e ronde interactieve peiling...

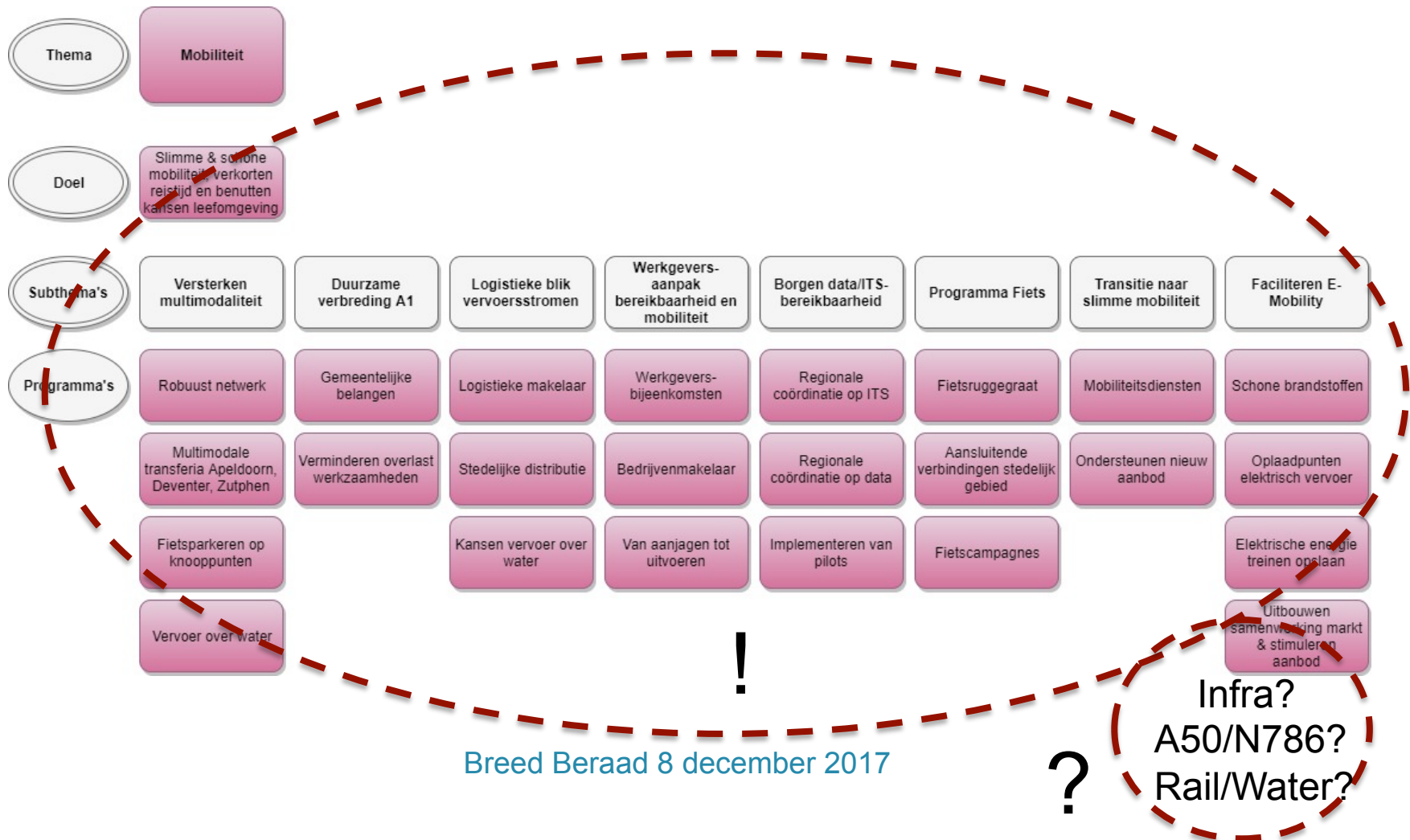
We gaan inzoomen...

Agenda Cleantech Regio

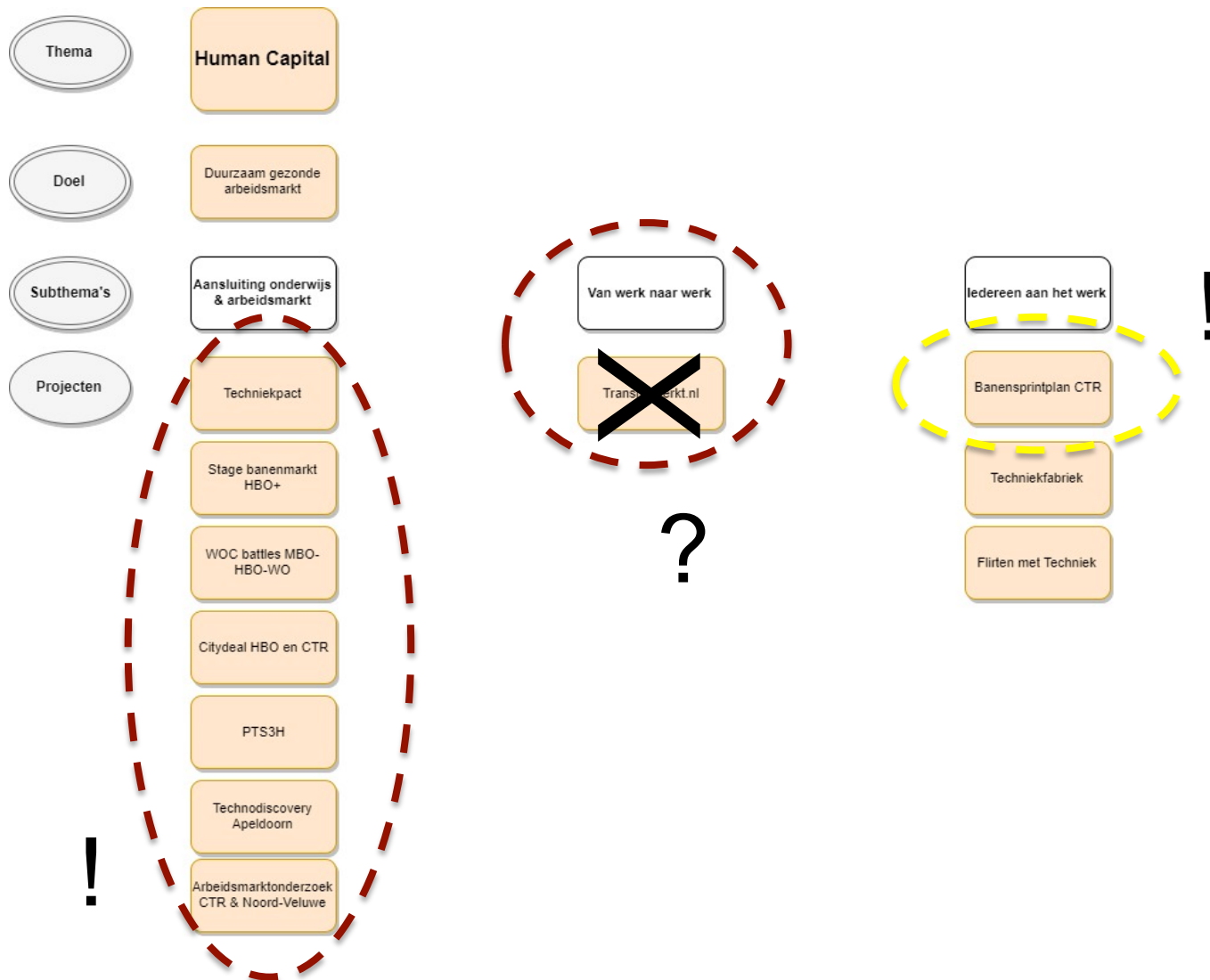

Agenda Cleantech Regio

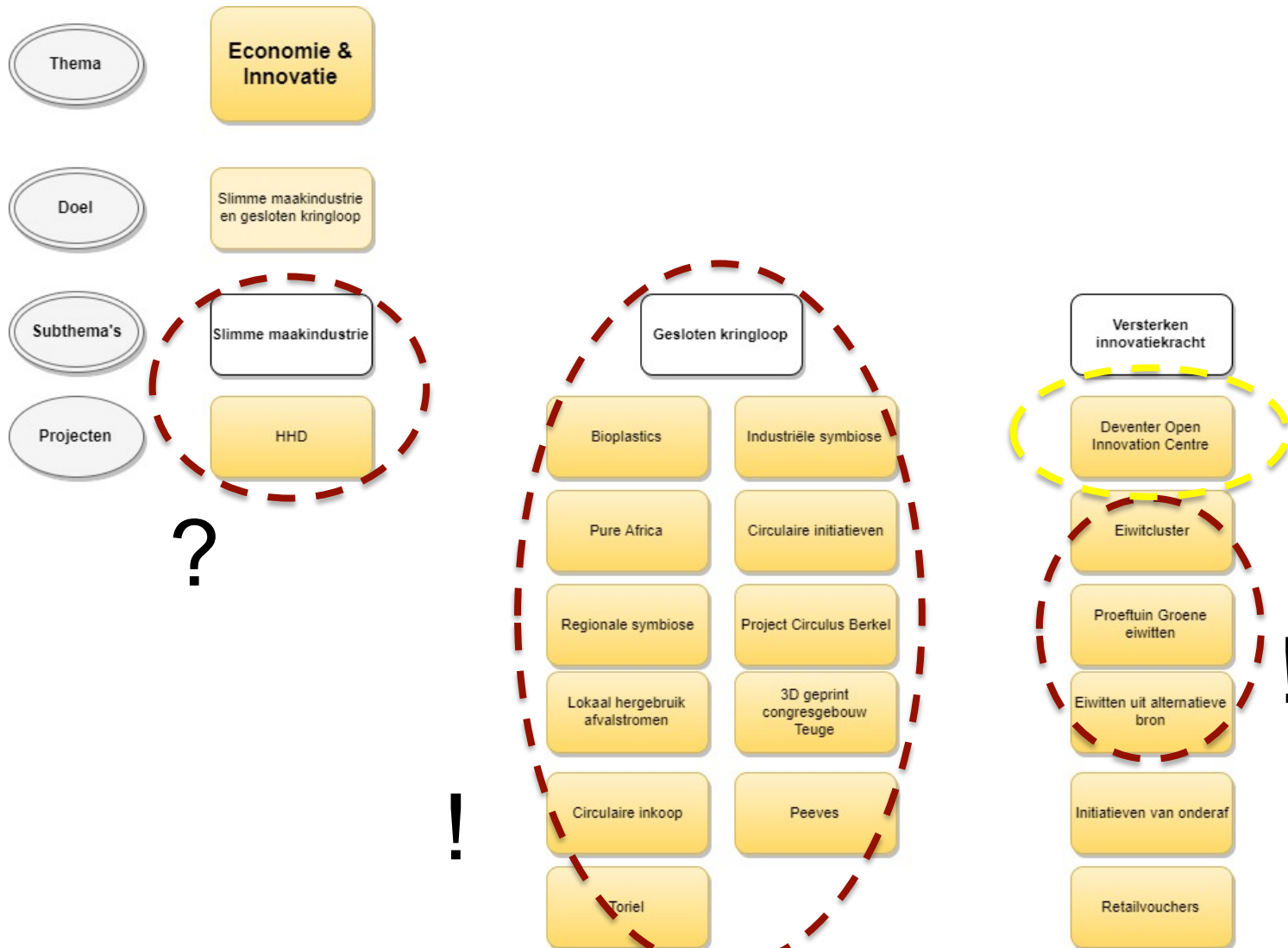

Agenda Cleantech Regio

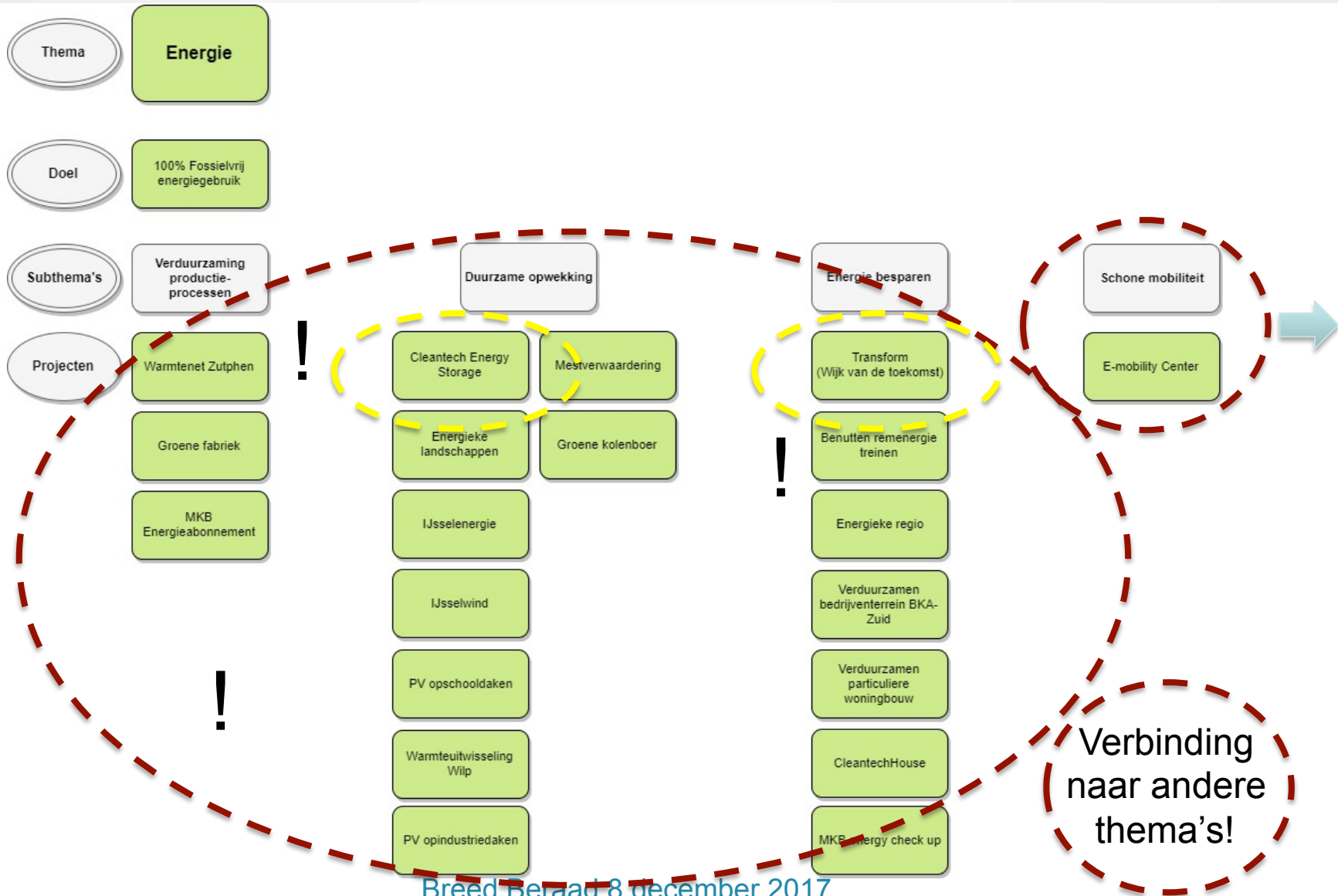

Agenda Cleantech Regio

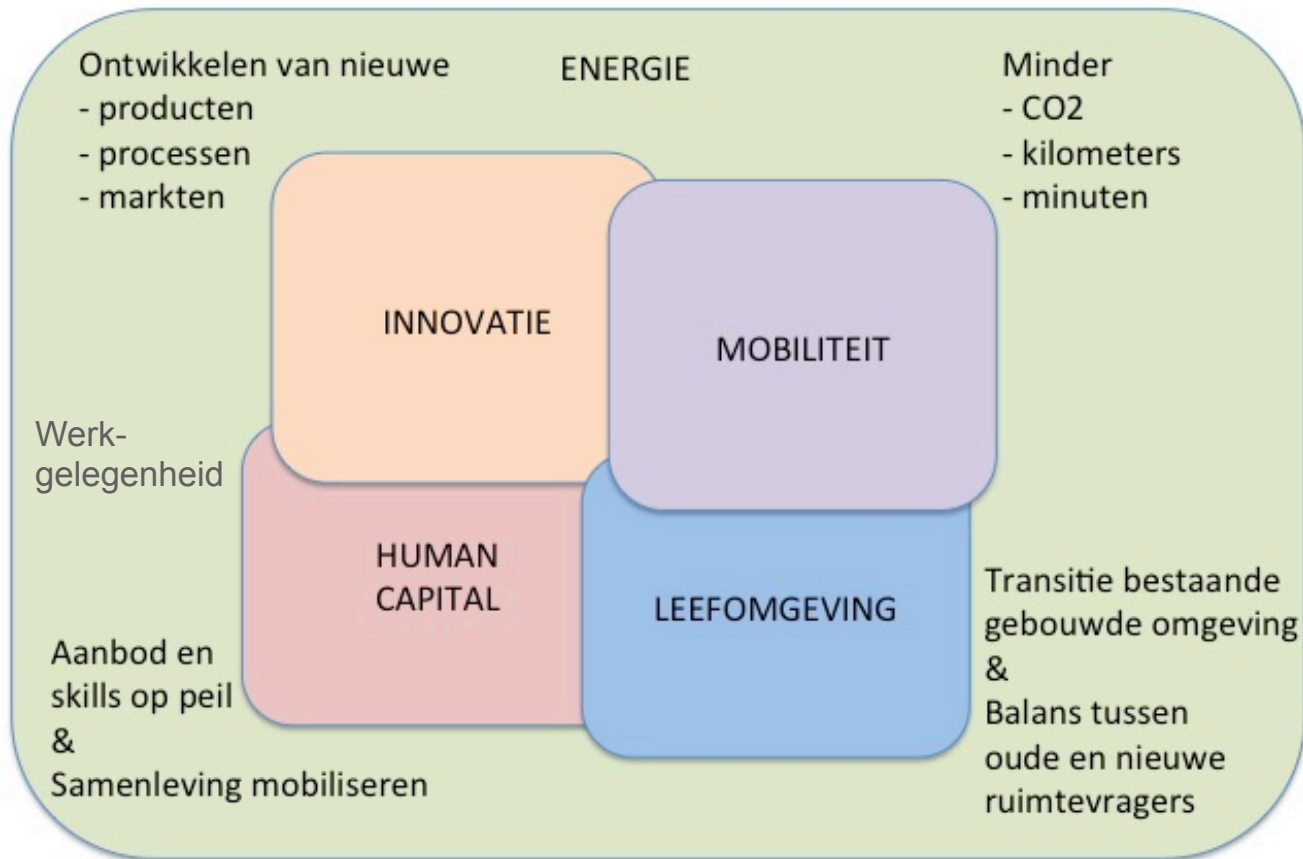

Breed Beraad 8 december 2017

Agenda Cleantech Regio

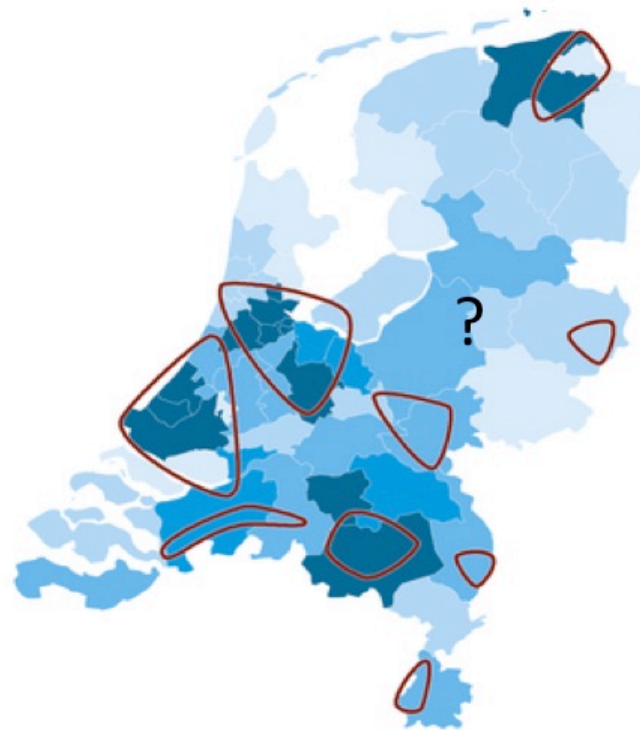

Energie als verbindend element

2^e ronde interactieve peiling...

Economische regio's

Volgens
Den Haag...

- Hoe sterk is de regio, waar zijn we sterk in?
- Zijn dat de sectoren met de meeste toegevoegde waarde? (euro's)
- Met de meeste arbeidsplaatsen? (werk)
- Of die met het meeste toekomstperspectief qua innovatief vermogen, inbedding en specialisatie?

Agenda Cleantech Regio

Sectoren	TW in miljoen €	%	Cumm. %
Groothandel & Logistiek	1175	17,00%	17,00%
Zorg	857	12,41%	29,41%
Zakelijke diensten	662	9,58%	38,99%
Openbaar bestuur	589	8,52%	47,51%
Detailhandel & Horeca	473	6,84%	54,35%
Vastgoed & Verhuur	443	6,41%	60,76%
Bouw	425	6,16%	66,92%
Voedingsindustrie	363	5,25%	72,17%
Onderwijs	348	5,04%	77,21%
Financiële diensten	340	4,93%	82,14%
Landbouw & Visserij	257	3,72%	85,86%
NUTS	171	2,48%	88,34%
Media & ICT	167	2,41%	90,75%
Technologische industrie	129	1,87%	92,62%
Chemie	102	1,47%	94,09%
Cultuur & Recreatie	94	1,36%	95,45%
Overige diensten	92	1,33%	96,78%
Metaalindustrie	90	1,30%	98,08%
Meubelindustrie en reparat	84	1,22%	99,30%
Hout- en papierverwerkend	38	0,55%	99,85%
Textiel- en kledingindustrie	8	0,12%	99,97%
Energieproductie	2	0,03%	100,00%
TOTAAL	6911	100,00%	

80%

Sectoren	Arbeidsplaatsen	%	Cumm. %
Zorg	42151	19,14%	19,14%
Detailhandel & Horeca	33036	15,00%	34,14%
Zakelijke diensten	27762	12,61%	46,75%
Groothandel & Logistiek	21792	9,90%	56,65%
Openbaar bestuur	15276	6,94%	63,59%
Onderwijs	12837	5,83%	69,42%
Overige diensten	8655	3,93%	73,35%
Bouw	7995	3,63%	76,98%
Landbouw & Visserij	7134	3,24%	80,22%
Financiële diensten	6670	3,03%	83,25%
Meubelindustrie en reparat	6101	2,77%	86,02%
Media & ICT	5995	2,72%	88,74%
Voedingsindustrie	4330	1,97%	90,71%
Metaalindustrie	4012	1,82%	92,53%
Technologische industrie	3937	1,79%	94,32%
Hout- en papierverwerkend	3639	1,65%	95,97%
Chemie	3132	1,42%	97,39%
Vastgoed & Verhuur	2354	1,07%	98,46%
NUTS	1829	0,83%	99,29%
Cultuur & Recreatie	1187	0,54%	99,83%
Textiel- en kledingindustrie	378	0,17%	100,00%
Energieproductie	2	0,00%	100,00%
TOTAAL	220204	100,00%	

80%

Agenda Cleantech Regio

Hier
zitten
onze
meeste
projecten...

Sectoren	TW in miljoen €	%	Cumm. %	Combinatievermogen (innovatiekracht)
Landbouw & Visserij	257	3,72%	3,72%	4
Groothandel & Logistiek	1175	17,00%	20,72%	4
Voedingsindustrie	363	5,25%	25,97%	4
Cultuur & Recreatie	94	1,36%	27,33%	3
Energieproductie	2	0,03%	27,36%	3
Technologische industrie	129	1,87%	29,23%	3
Hout- en papierverwerkend	38	0,55%	29,78%	3
Chemie	102	1,47%	31,25%	3
Metaalindustrie	90	1,30%	32,55%	3
Media & ICT	167	2,41%	34,96%	2
Zorg	857	12,41%	47,37%	1
Zakelijke diensten	662	9,58%	56,95%	1
Openbaar bestuur	589	8,52%	65,47%	
Onderwijs	348	5,04%	70,51%	
Meubelindustrie en reparat	84	1,22%	71,73%	
Detailhandel & Horeca	473	6,84%	78,57%	
Financiële diensten	340	4,93%	83,50%	
Bouw	425	6,16%	89,66%	
NUTS	171	2,48%	92,14%	
Vastgoed & Verhuur	443	6,41%	98,55%	
Textiel- en kledingindustrie	8	0,12%	98,67%	
Overige diensten	92	1,33%	100,00%	

Niet
opgenomen
als
topsector

Legenda:

- Strength:** Veel inbedding en specialisatie hoge kans op diversificatie en innovatie
- Opportunity:** Veel inbedding, maar geen specialisatie
- Threat:** Regionale specialisatie, maar weinig inbedding
- Weakness:** Geen regionale specialisatie en weinig inbedding

Agenda Cleantech Regio

Cleantech regio

Clusters	NrV	Zw	Tw	CT	FV	Ah	Ar	Nij	Ri
Agro-productie	O	S	O	S	S	S	W	O	S
Agro-diensten	S	S	S	O	S	S	SQ	SQ	S
Chemie	W	O	S	O	O	O	W	O	O
Creative industrie	W	O	W	O	S	W	T	W	S
Energie	W	T	O	O	W	O	T	W	O
Financiële Diensten	W	W	W	SQ	O	W	W	W	O
HTSM	W	O	S	O	S	S	T	O	O
ICT	W	W	W	W	S	W	SQ	W	S
Life-science & Health	W	O	O	W	S	O	W	S	O
Logistiek	S	S	O	S	S	S	SQ	T	S
Tuinbouw & UM	S	S	O	O	S	S	SQ	SQ	S
Water	O	S	S	O	S	S	W	O	S
Zakelijke Diensten	W	W	W	W	O	W	SQ	W	O

- = Zelf sterk en burens ook sterk (samenwerken & concurreren met soortgelijke sectoren in naburige regio's)
- = Zelf zwak en burens ook zwak ('global pipelines': kennis van ver ophalen)
- = Zelf zwak, maar burens sterk ('borrowed competences': kennis delen met de burens)

Agenda Cleantech Regio

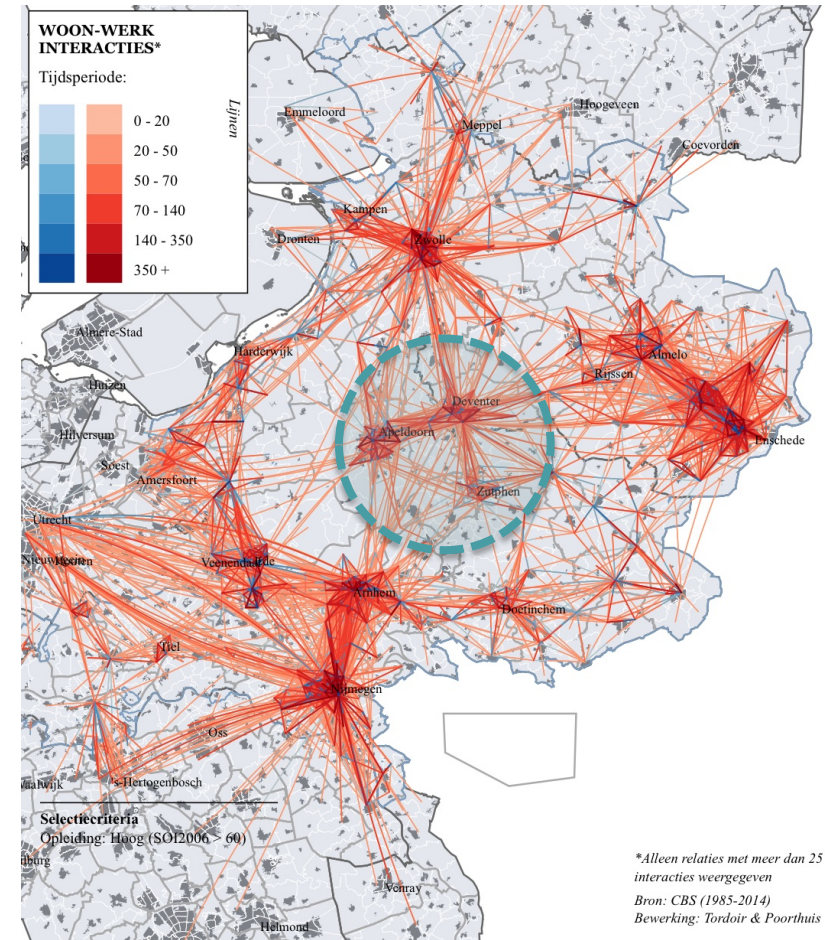

Sector	Zwolle	Twente	Achterhoek	FoodValley
AgroFood	X		X	X
Logistiek	X		X	X
Chemie	X	X		
Papier				X
HTSM		X	X	
Media/ICT	X			X
Energie	X	X	X	

Agenda Cleantech Regio

- Cleantech Regio heeft een sterke onderlinge samenhang (DUS)
- Maar ook veel relaties met
  - Zwolle
  - Twente
  - Arnhem
  - Randstad
- Tordoir: Cleantech Regio is Randstad (“Oostflank”)
- Attractief voor kenniswerkers

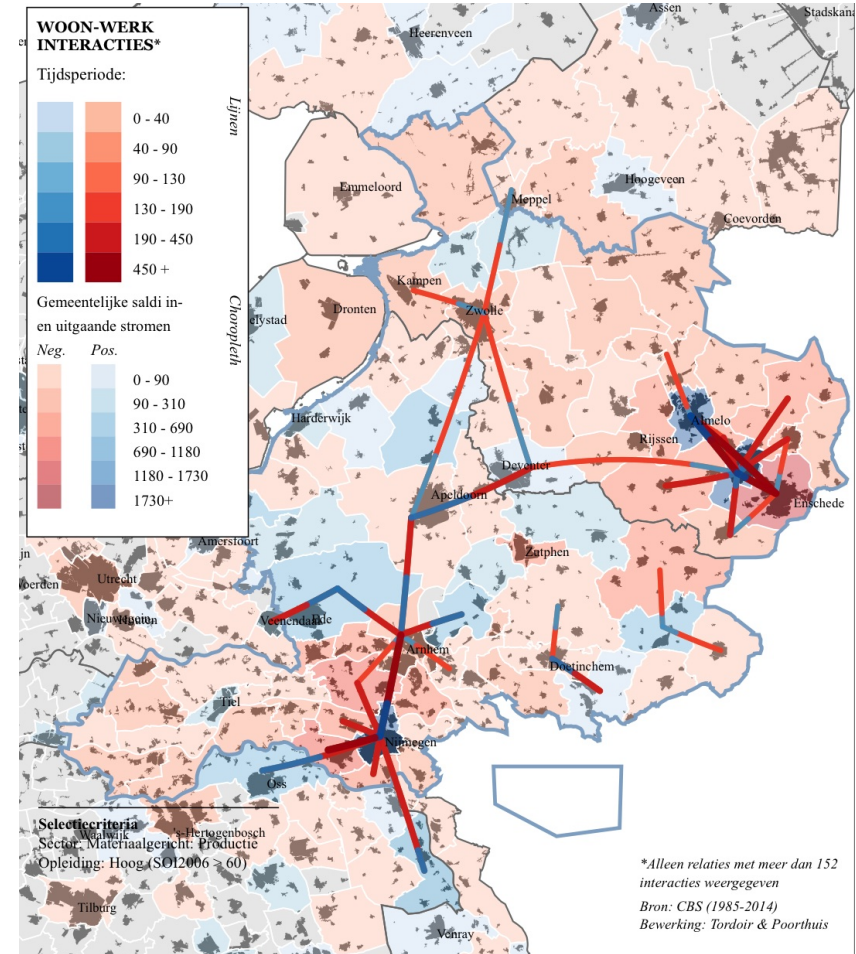

Agenda Cleantech Regio

- En de pendel neemt toe (vooral binnen de regio!)
- BB2016: *Cleantech Regio ligt centraler dan Den Haag! Verkorten reistijd en verhogen kwaliteit reis kan veel betekenen!*
- Regio's bedienen elkaar in hun arbeidsmarktvraag
- Zwolle is voor onze regio belangrijkste "leverancier"

- Met wie kunnen we het best samenwerken in de context van Oost Nederland?
- Kijken naar sectoren
- Kijken naar pendel

Interactieve peiling...

Denkend aan de Cleantech Regio, zie ik ...

door Annemieke Traag (gedeputeerde Overijssel)

en

Edwin Ouwejan (regio-ambassadeur Min EZK)

2 rondes groepsgesprekken over regionale thema's

Pauze

2 rondes groepsgesprekken over regionale thema's

Pauze

Eerste indrukken opbrengst

door Bea Schouten (gedeputeerde Gelderland)

en

Monique van Haaf (gedeputeerde Overijssel)

Terugkoppeling en peiling

Hoe verder?

Vandaag richting aangegeven

Uitwerking in programmaliijnen met

- Trekkers
- Inhoud/resultaat
- Stakeholders
- Eigenaarschap en draagvlak
- Inrichting permanent proces voor doorontwikkeling Agenda Cleantech Regio

Half/eind februari 2018 concept in volgend Breed Beraad

Wat doen we niet?

Niet men vraagt en wij draaien. Focus behouden!

Cleantech Regio - Breed Beraad

8 december 2017

Petra Boom | p.boom@bijboom.nl
020-6820800 | 06-41461051

SAMEN
NAAR EEN
SCHONE
TOEKOMST

Testvraag stemkastjes

Er komt deze winter een Elfstedentocht

64% 1. Ja

36% 2. Nee

SAMEN
NAAR EEN
SCHONE
TOEKOMST

Kennismakingsvragen

Tot welke O behoort u?

17% 1. Ondernemers

4% 2. Onderwijs

63% 3. Overheid

17% 4. Overig

Bent u actief als bestuurder?

65% 1. Ja

35% 2. Nee

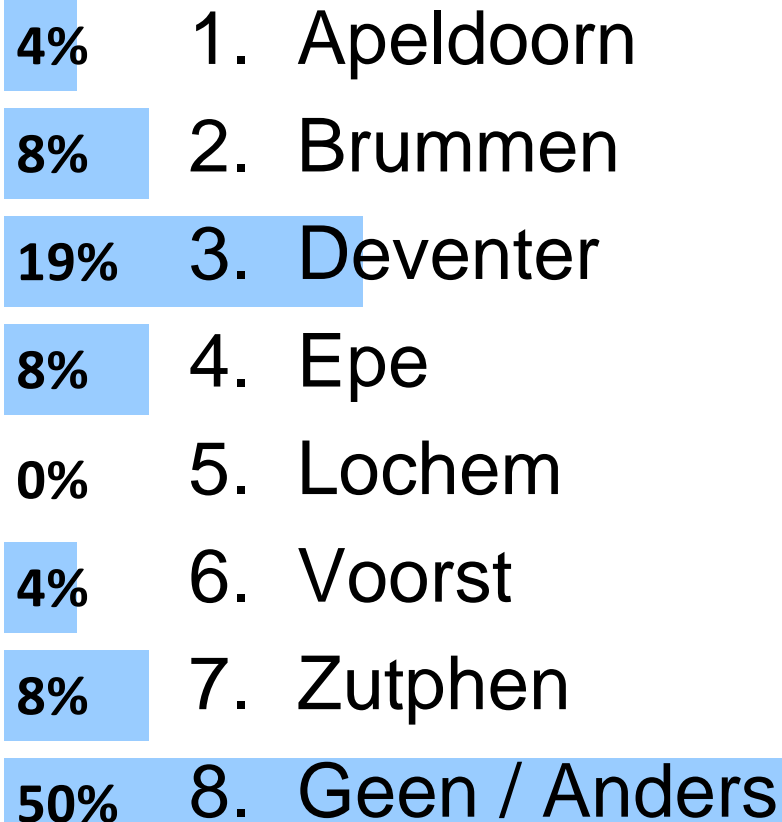
Op welk niveau bent u actief?

56% 1. Gemeente

28% 2. Provincie

16% 3. Landelijk

Vanuit welke gemeente?

SAMEN
NAAR EEN
SCHONE
TOEKOMST

1. Ondersteunt u deze thema's en doelen als de relevante regionale agenda?

15% 1. Ja

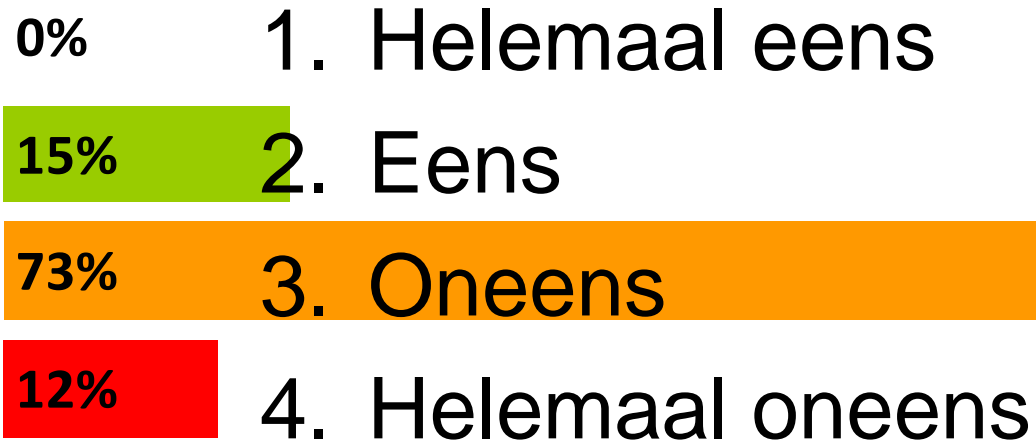
63% 2. Ja, met hier en daar een aanpassing

22% 3. Nee, -nog- niet

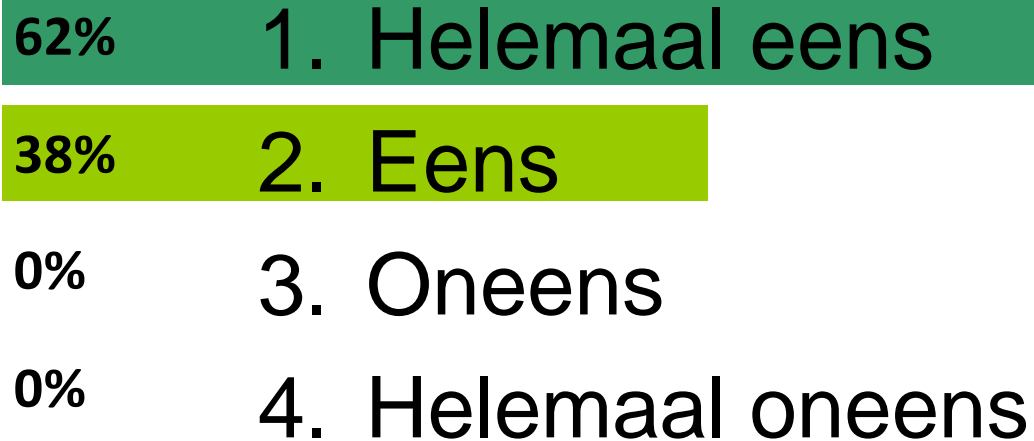
2. De agenda is compleet

3. De agenda heeft voldoende focus

4. Het is goed om binnen de agenda te prioriteren

5. Welk thema geeft u de hoogste prioriteit?

- 4% 1. Human Capital
- 48% 2. Economie en Innovatie
- 44% 3. Energie
- 4% 4. Mobiliteit
- 0% 5. Leefomgeving

6. Welk thema geeft u de laagste prioriteit?

19% 1. Human Capital

10% 2. Economie en Innovatie

0% 3. Energie

19% 4. Mobiliteit

52% 5. Leefomgeving

7. Wat vindt u belangrijker?

- 14% 1. Zwakker punten sterker maken
- 69% 2. Sterke punten verder versterken
- 17% 3. Even belangrijk

SAMEN
NAAR EEN
SCHONE
TOEKOMST

8. Wat vindt u een effectieve doelstelling

33% 1. Haalbaar, realistisch

67% 2. Uitdagend, hoge lat

9. Wat doen we met (deel)doelstellingen waarop langdurig weinig inzet is?

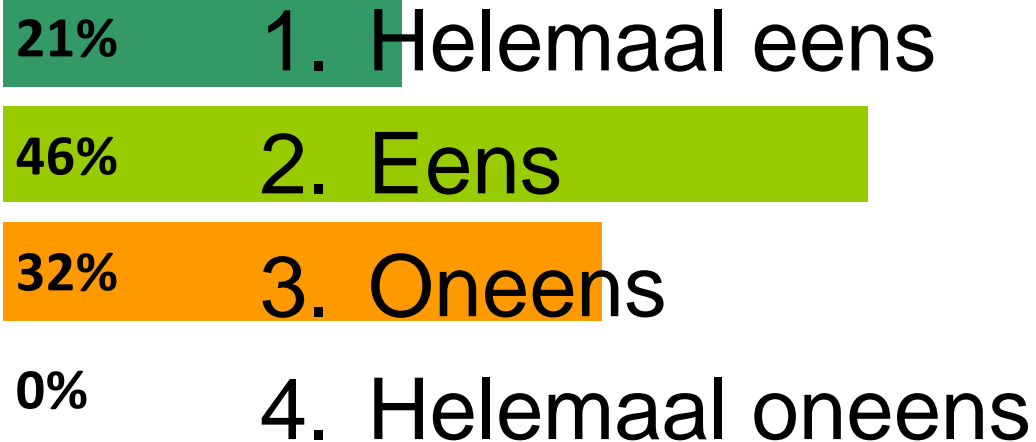
92% 1. Schrappen

8% 2. Vullen

SAMEN
NAAR EEN
SCHONE
TOEKOMST

10. We zetten ons vooral in op die sectoren waar we als regio onderscheidend vermogen hebben

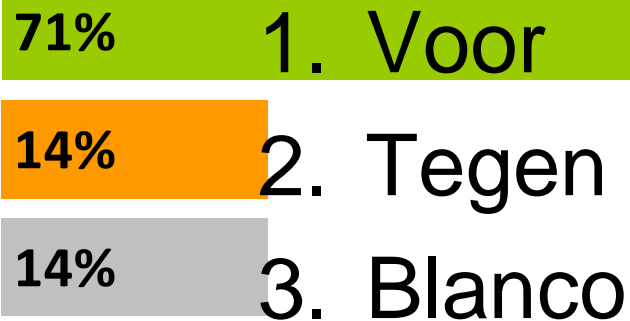
11. Het organiseren van samenwerking met partners buiten de regio heeft prioriteit

SAMEN
NAAR EEN
SCHONE
TOEKOMST

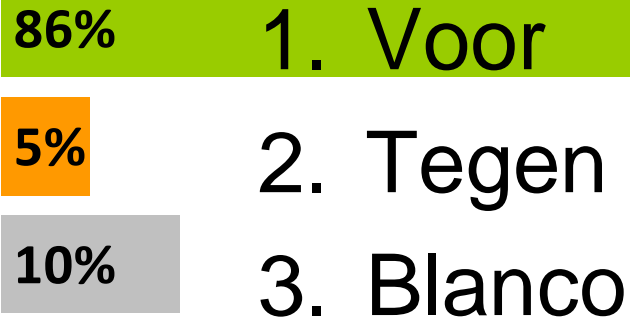
De vierde O veel beter gaan betrekken

Energie en circulaire economie kiezen als verbindend thema

Definieer iconische projecten als CT-vliegwiel

Human Capital: prioriteit is binden en boeien van HBO+talenten in de regio

- 0% 1. Voor
- 0% 2. Tegen
- 0% 3. Blanco

Human Capital: Stevig inzetten op opleiding van onderkant arbeidsmarkt

- 0% 1. Voor
- 0% 2. Tegen
- 0% 3. Blanco

Mobiliteit: te veel klein grut, we moeten een grote slag maken

- 0% 1. Voor
- 0% 2. Tegen
- 0% 3. Blanco

De sleutel voor schone mobiliteit ligt in de bewustwording van de 0-uitstoot

- 0% 1. Voor
- 0% 2. Tegen
- 0% 3. Blanco

A1 100 km per uur regio in regio uit (voldoende tijd CT-etalage)

- 0% 1. Voor
- 0% 2. Tegen
- 0% 3. Blanco

Economie en innovatie: Subthema innovatiekracht is prioriteit

- 0% 1. Voor
- 0% 2. Tegen
- 0% 3. Blanco

Leefomgeving: investeren in duurzaamheidsmaatregelen en energietransitie gaat goed samen met behoud kwaliteit leefomgeving

- 0% 1. Voor
- 0% 2. Tegen
- 0% 3. Blanco

Leefomgeving: CT-ambities regio dienen te worden vertaald in lokaal beleid

- 0% 1. Voor
- 0% 2. Tegen
- 0% 3. Blanco

Leefomgeving: meer doen aan vermarkten kwaliteit leefomgeving

- 0% 1. Voor
- 0% 2. Tegen
- 0% 3. Blanco

Geen discussie over de energieambitie, vooral robuuste programma's uitvoeren

- 0% 1. Voor
- 0% 2. Tegen
- 0% 3. Blanco

SAMEN
NAAR EEN
SCHONE
TOEKOMST